

enXARXA'T

REVISTA DE LA XARXA DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE LA UB

9

Hivern de 2006
Difusió gratuïta

**Ciència en català
VI Premi Arrelats**

VII Premi Arrelats de narrativa breu

Temàtica: contes escrits, en prosa i en llengua catalana, sobre viatges, reals o imaginaris

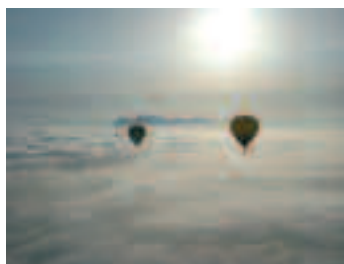
Destinataris: alumnat de la UB de qualsevol cicle

Premi: un viatge a l'Alguer de sis dies per a dues persones

Termini: 14 de març de 2007

Lloc de recepció dels relats: Serveis Lingüístics (Melcior de Palau, 140, 08014 Barcelona) o seus de les comissions de dinamització lingüística dels centres (www.ub.edu/xdl)

Podeu consultar les bases a www.ub.edu/xdl/arrelats.

II Premi Maria-Mercè Marçal de poesia universitària

Temàtica: qualsevol forma de creació poètica

Destinataris: alumnat de la UB de qualsevol cicle

Premi: cap de setmana de descoberta aero-poètica dels paisatges de Maria-Mercè Marçal

Termini: 14 de març de 2007

Lloc de recepció de les obres: Serveis Lingüístics (Melcior de Palau, 140, 08014 Barcelona) o seus de les comissions de dinamització lingüística dels centres (www.ub.edu/xdl)

Podeu consultar les bases a www.ub.edu/xdl/poesia.

IX Premi Pensa d'assaig filosòfic

Temàtica: treballs d'assaig escrits en llengua catalana que tractin qualsevol dimensió del pensament filosòfic

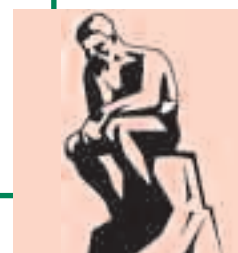
Destinataris: alumnat de la UB de qualsevol cicle, en dues categories: la de llicenciatura i la de doctorat

Premi: categoria de llicenciatura: 250 €; accèssit: 150 €; categoria de doctorat: 300 €; accèssit: 200 €

Termini: 19 de febrer de 2007

Lloc de recepció dels relats: secretaria de la Facultat de Filosofia (Montalegre, 8, 08001 Barcelona)

Podeu consultar les bases a www.ub.edu/xdl/pensa.

FONDÀRIA

- 4 El llenguatge científic vist per un treballador de la ciència.
Josep Vigo
- 7 Per un espai científic (en) català.
Xavier Vila
- 10 El català i les ciències socials.
Miquel Caminal

OPINIÓ

- 12 Classes futures 2010.
Mariano Panzano
- 12 L'art de la vida.
Alfred Verdager

L'ALTRA VIDA DE L'ESTUDIANT

- 13 Màgica Oz. Part 1: L'inici de tot plegat.
I res més.
Anna May

SEPARATA

- 14 *París i el príncep del món*.
VI Premi Arrelats de narrativa breu 2006.
Leticia Garrido

QUEDEM AL BAR

- 20 El català a la ciència.
Alfred Verdager, Jordi Puig, Laia Hernández

L'ENTREVISTA

- 32 Quatre paraules amb... Tomàs Molina.
Boi Sagarra

FORA D'HORES

- 24 Zona de música
Un que de tonto no en té ni un pèl:
Estanislau Verdet.
Esteve Farrés
La pluja no va fer apagar la música.
Josep Cara
Què és Tercera Via?
Eva Gomàriz
- 26 Zona de lectura
El còmic: un gènere per al segle XXI (II).
Gabriel Martí
- 27 El sofà literari
'Cireres'.
Laura Casal
- 28 Zona de cinema
Salvador Puig Antich.
Mercè César
- 29 Zona mediàtica
A estones lliures: les ràdios lliures.
Pep Cara
- 30 Ciberzona
El Firefox 2.0: la nova generació.
Toni Hermoso i Anna Grau

Els continguts d'ENXARXA'T estan subjectes a la llicència de Creative Commons Reconeixement-NoComercial-Compartir Igual. Les condicions de la llicència es troben a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es>.

Consell de Redacció (Xarxa de Dinamització Lingüística de la UB): Josep Cara, Georgina Castellà, Mercè César, Laia Hernández, Montserrat Lleopart, Jordi Matas, Joan Mulero, Mariano Panzano, Conxa Planas, Jordi Puig, Boi Sagarra, Alfred Verdager.

Coordinació: Josep Cara, Georgina Castellà, Montserrat Lleopart.

Col·laboradors d'aquest número: Miquel Caminal, Pep Cara, Laura Casal, Georgina Castellà, Mercè César, Joan Cirera, Esteve Farrés, Antònio Garcia, Leticia Garrido, Eva Gomàriz, Francesc González, Anna Grau, Toni Hermoso, Laia Hernández, Montserrat Lleopart, Marina Lloberes, Gabriel Martí, Anna May, Tomàs Molina, Mariano Panzano, Maria Pocoví, Jordi Puig, Boi Sagarra, Joan Vallès, Alfred Verdager, Xavier Vila, Josep Vigo.

Revisió lingüística: Serveis Lingüístics de la UB.

Edita: Serveis Lingüístics de la UB.

Disseny de la capçalera: Laura Velasco.

Dibuix de la portada: Marta Montori.

Disseny, edició i maquetació: L'apòstrof, SCCL.

Versió digital: <http://www.ub.es/enxarxat>

Imprimeix: Gramagraf SCCL.

DL: B-22352-02

ENXARXA'T té una periodicitat semestral. Els articles de la revista reflecteixen exclusivament l'opinió de qui els signen. Per participar en el proper número o publicar una carta d'opinió, escriu-nos a enxarxat@ub.edu.

Amb el suport tècnic dels Serveis Lingüístic de la UB.

Amb la col·laboració del Vicerectorat de Relacions Institucionals, Comunicació i Política Lingüística, Vicerectorat d'Estudiants de la Universitat de Barcelona i del Departament d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya.

El llenguatge científic vist per un treballador de la ciència

Per començar haig de dir que no sóc pas expert en llengua i que, professionalment, m'he especialitzat en un camp molt concret de la biologia. Malgrat aquestes limitacions, vull suposar que els comentaris que faré a continuació poden ser útils per als científics, actuals o futurs, molts dels quals es troben, o es trobaran, en una situació semblant a la meua.

Estructura del llenguatge científic. Abans d'emprar qualsevol mena d'eina, de màquina o de giny, cal saber de quines parts consta i com s'ha de manipular. Doncs si el llenguatge és una eina de pensament i de comunicació, per tal de treure'n el màxim profit, s'ha de conèixer com està construït i com s'ha de fer servir.

Com que la ciència (incloent-hi la tècnica, que no és altra cosa que la seva aplicació) s'ocupa d'objectes i de fenòmens especials, requereix un llenguatge especialitzat. D'una banda, necessita una *terminologia particular*, i exigeix, o li convenen, unes *formes d'expressió determinades*. De l'altra, cal que el *discurs científic* sigui adequat a allò que vol comunicar. Repassaré breument els tres punts aquí subratllats.

La terminologia particular. Aquest és un dels trets més directament evidents del llenguatge científic i que més discussions ha suscitat entre els científics i els lingüistes. Sobretot en els darrers temps, en què l'avenç de les ciències i el naixement de disciplines i tècniques noves han obligat a crear milers de termes i a establir un munt de significats especials, és a dir, a formar contínuament neologismes.

No entraré gaire en la casuística de la neologia, que el lector interessat podrà trobar en diverses obres especialitzades (per exemple, en Bolòs, 1985; Cabré, 1992; Riera, 1992, 1994, 1998; Marquet, 1993; Fundació Joaquim Torrens Ibern, 2003; Observatori de Neologia, 2004). Recordaré, simplement, que hi ha tres procediments bàsics de formació de neologismes: la creació de termes nous a partir de les

llengües actuals o de les llengües clàssiques (*neologismes de creació*), l'atribució de nous significats a mots de la llengua comuna (*neologismes semàntics*) i l'apropiació directa o indirecta del lèxic d'altres llengües actuals (*adaptacions i manlleus*).

Els neologismes creats a partir de la llengua actual són de vegades fàcilment entenedors, com pot ser el cas de *mostratge*, *comptagotes*, *sostenibilitat* o *codificació*. Altres vegades el seu significat no és directament comprensible, com passa, per exemple, amb *any llum*, *circuit integrat* o *radiància*.

Els termes d'origen grecollatí són molt corrents, i resulten especialment abundants en la biologia i en les ciències mèdiques, el llenguatge de les quals es va formar de bona hora. N'hi ha exemples quasi infinits: *metamorfosi*, *espectroscopi*, *febrífug*, *ecologia*, *micoriza*, *televisió*, *chromosoma*, *hidròlisi*... Els mots provinents enterament del llatí (com és ara *pisciforme*, *perennifoli* o *intravenós*) no solen plantejar problemes greus de comprensió per als parlants de llengües neolatines com el català. Pel que fa als mots d'origen grec, la dificultat de comprensió es pot pal·liar considerablement fent l'esforç de conèixer el significat dels elements que més correntment hi intervenen. Als meus alumnes de la Facultat de Biologia, solia traduir-los els termes o els components grecs més freqüents la primera vegada que apareixien, i ells mateixos comprovaven que coneixent-ne no més d'una cinquantena eren capaços de descobrir el significat de molts termes nous sense gaires explicacions.

Les paraules construïdes a partir de condensació d'altres només es poden entendre coneixent-ne l'origen. Per exemple, cal saber que *transistor* és una fusió abreujada de l'expressió anglesa *transfer resistor* o que *mòdem* prové de *modulator-demodulator*. Més incomprensibles resulten al primer cop d'ull els mots nous obtinguts de sigles, com és ara *radar* (*radio detecting and ranging*).

Pel que fa als neologismes semàntics, tenen l'avantatge que són termes ja existents en la llengua d'ús, però el problema que cal conèixer bé el significat que se'ls dona en cada disciplina. És el cas de *gelada* i *glaçada* en meteorologia, *canya* en botànica o *soca* en microbiologia.

Els termes manlevats o traduïts d'altres llengües actuals s'han fet cada cop més freqüents en els últims decennis. La majoria provenen de l'anglès, i n'hi ha sobretot en les ciències tècniques i aplicades. Aquesta mena de neologismes ocasionen molts maldecaps als lingüistes, que s'esforcen per donar-los una forma adient a la llengua d'arribada o per fer-ne una transcripció correcta. Les traduccions o adaptacions, si són passablement ben fetes, per exemple, *banc de dades* (*data bank*), *adjunt* (*attachment*), *cèl·lula mare* (*mother cell*)..., no tenen gaires problemes. Els calcs, és a dir, les imitacions d'una altra llengua seguint-ne incorrectament el model (*fertilització* de l'ou, per *fecundació* de l'òvul; *malaltia de l'om holandès*, per *malaltia holandesa de l'om*), creen confusió i enlletgeixen el llenguatge especialitzat. Quant als manlleus, de vegades poden ser adaptats fàcilment a la llengua d'arribada (*casset*, *escàner*, *clicar*, *flaix*...); en altres casos conserven molt de temps la forma original (*software*, *feedback*...) abans que els experts proposin alguna adaptació genuïna (*programari*, *retroacció*...) i que els usuaris l'acceptin.

El científic ha de ser conscient de la complexitat de la neologia i ha d'estar a l'aguait de les solucions que, davant d'un terme conflictiu, proposen els lingüistes experts. Diversos òrgans oficials estan compromesos en la normalització de la terminologia en català i ofereixen ajut (en general, també a través d'Internet). I ho fa més especialment el TERMCAT, creat per conveni entre el Departament de Cultura i l'Institut d'Estudis Catalans per tal de coordinar i potenciar les activitats en aquest camp; en el seu web es pot trobar informació extensa i contínuament ampliada.

Les formes d'expressió determinades. En gairebé tots els camps científics hi ha regles o normatives que obliguen a utilitzar vocables o formes d'expressió prèviament fixades. Un cas extrem és el dels símbols, que són formes abreujades de validesa universal; per exemple, *Hg* (mercuri), *W* (watt), *rpm* (revolucions per minut), *ENE* (est-nord-est)... I un altre cas semblant, el de les fórmules matemàtiques o químiques, que s'han d'ajustar a un model predeterminat. Hi ha també codis que estableixen la forma correcta de certes denominacions, com és ara les regles de nomenclatura química.

En un altre ordre de coses, existeixen també formes d'expressió complexes que són usals en determinades disciplines i que convé adoptar amb poques variacions en benefici d'una bona comprensió. Per exemple, les descripcions d'organismes vius, les definicions de les entrades d'un diccionari o els raonaments matemàtics, que segueixen unes pautes poc o molt definides.

El discurs científic. Com qualsevol forma de comunicació lingüística, l'estil científic utilitza un registre particular. Ara bé, sigui quin sigui l'estil personal de cadascú, cal que el discurs tingui claredat i coherència, cosa que comporta, bàsicament, ordre en l'exposició, propietat del llenguatge i precisió dels raonaments. En totes les llengües, i també en català, hi ha escrits científics fets amb rigor i bon estil. La lectura d'aquests textos modèlics és el millor sistema per adquirir l'habitud d'escriure bé.

S'han d'evitar especialment les clàusules innecessàries i les formes d'expressió llargues o indirectes. Fins i tot en un idioma tan poc donat a l'exageració com l'anglès s'insisteix en aquest aspecte. Els llibres d'estil donen exemples d'expressions enfarfegades i de les formes equivalents més concises que les poden substituir; per posar-ne solament dues mostres:

in the view of the fact that → *because*

there can be little doubt that this is → *this probably is*

Les llengües neollatines són més proclius a aquests excessos. El castellà literari fou deslliurat, des del començament del segle xx, del barroquisme que l'ofegava; però en certs àmbits, entre els quals el científic (i no diguem el jurídic), conserva encara, en paraules del filòleg Germà Colón, "una pompositat poc escaient". Fins i tot l'expressió formal no científica sol ser massa carregosa; tothom ha sentit allò de "en breve va efectuar entrada por la vía cinco tren tranvía procedente de...", oi? Alguns científics catalans poc experts tenen tendència a imitar aquesta mena de llenguatge, i de vegades sembla ben bé que s'esforcin a construir frases tan enrevesades com puguin. En articles anteriors (vegeu, per exemple, Vigo, 2002) he cridat l'atenció sobre aspectes concrets d'aquests mals usos, entre els quals:

- la intercalació de locucions innecessàries (aquest factor condiona *d'alguna manera* el desenvolupament de...)
- la utilització de verbs amb poca càrrega semàntica (un cop *hem realitzat el càlcul* de l'índex d'afinitat... → havent *calculat* l'índex d'afinitat...)

- les frases preposicionals abusives (és un procés *que té lloc de manera molt lenta* → és un procés *molt lent*)
- l'ús dels adjectius *major, menor, superior, inferior, millor, pitjor* amb valor comparatiu, imitant un castellà suposadament culte (un mètode *que té major fiabilitat* i que dóna uns resultats *millors* → un mètode *més fiable* i que dóna *més bons resultats*)

Modernament el llenguatge científic català (i el d'altres parlars neolatins) es veu interferit també per l'anglès. Els problemes vénen sovint de la mala traducció dels termes anglesos propers morfològicament als existents en català, però de significat ben diferent (els *false friends*). Considereu, per exemple, el mal efecte que fa llegir:

- hem *testat* (comprovat) els resultats i hi hem trobat *evidències* (indicis) que donen *consistència* (coherència) a...
- una reacció ben *balancejada* (equilibrada)
- el *rang* (l'interval) de variació dels resultats

La influència de l'anglès també ocasiona altres distorsions, com són el mal ús de les preposicions, l'abús de la veu passiva o la mala ordenació sintàctica (*Els més notables resultats de la nostra recerca són exposats en aquest article*).

Altres falles que afecten alguns textos científics catalans provenen, simplement, del desconeixement de la llengua normal. I encara més, de la descurança amb què sovint es fa servir, per contrast amb la cura que sol posar-se en utilitzar altres idiomes. Insistiré en la conveniència de consultar sempre que calgui els diccionaris, com ho fan rutinàriament molts científics d'altres cultures.

Cal prendre consciència que el català és una llengua normalitzada, rica i amb tanta capacitat expressiva com qualsevol altra. A més, té la virtut que permet construir frases breus i molt precises. Pot ser utilitzada amb total eficàcia en el camp de la ciència, però cal emprar-la amb la dignitat que es mereix tota llengua de cultura.

El futur del català científic. Tothom sap que l'anglès és la llengua franca per excel·lència en el món científic actual. Els textos en anglès són llegits i entesos per un gran nombre de lectors i solen tenir molta influència en el món científic. Això no vol dir, però, que les altres llengües de cultura hagin d'abandonar el camp de la ciència. Així ho entenen i ho procuren la cultura alemanya, la francesa, la castellana..., i

altres de molta menys importància demogràfica, com són ara la danesa, la noruega o la txeca. La cultura catalana no en pot pas fer excepció. Més que més quan els escrits en català són els més fàcilment entesos pels parlants de totes les altres llengües romàniques.

Sense entrar en més disquisicions, crec que són ben vàlides encara les propostes d'ús del català científic recollides en el Manifest de Prada, del 1973, i en les resolucions del Congrés de Cultura Catalana del 1978:

- L'ús del català en el treball científic és irrenunciable.
- S'han de publicar preferentment en català els treballs de recerca referits al nostre medi geogràfic.
- Els treballs científics referents a temes universals, independents del territori, s'han de publicar preferentment en anglès (o en alguna altra llengua majoritària), sense deixar de publicar-ne en català extrets o resums, si no el treball sencer.
- En el nostre àmbit cultural, la divulgació de la ciència s'ha de fer, evidentment, en català.

Josep Vigo

Grup de Recerca de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació de la Universitat de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans

Bibliografia

- BOLÒS, O. de. 1985. "Consideracions sobre la terminologia científica catalana i el seu ús". *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, núm. 50, pàg. 391-394.
- CABRÉ, M. T. 1992. *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries.
- CONGRÉS DE CULTURA CATALANA. 1978. "El català com a llengua d'expressió científica". A: *Congrés de Cultura Catalana*. Volum I, *Resolucions*. Barcelona: Curial.
- FUNDACIÓ JOAQUIM TORRENS IBERN. 2003. *Diàlegs entorn del català científic i tècnic (sessió del 12 de febrer de 1994)*. Barcelona: Publicacions d'Abast.
- MARQUET, L. 1993. *El llenguatge científic i tècnic*. Barcelona: Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya (Cultura, Tècnica i Societat; 6).
- OBSERVATORI DE NEOLOGIA. 2004. *Llengua catalana i neologia*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.
- RIERA, C. 1992. *Manual de català científic*. Barcelona: Claret.
- RIERA, C. 1994. *El llenguatge científic català*. Barcelona: Barcanova.
- RIERA, C. 1998. *Curs de lèxic científic*. Volum I, *Teoria*. Barcelona: Claret.
- VIGO, J. 2002. "Sobre el català científic". A: *De la preceptiva de la llengua catalana. Reflexions i notes 2000-2002*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Servei de Relacions Exteriors, pàg. 39-50.

Per un espai científic (en) català

1 D'entrada, copsar bé la realitat

A desgrat dels molts factors que hi juguen en contra, el català ha assolit un cert grau de comoditat en el món de la ciència i la tecnologia. El català és, com a mínim des de fa una dècada, la llengua predominant de la docència a les universitats de Catalunya i de les Illes Balears. La llengua catalana també ocupa un espai substancial en la vida de les institucions científiques dels territoris catalanòfons, tot i que amb grans diferències segons camps i territoris. Certament, el català en el món científic és molt més fort en el pla oral que no pas en l'escrit. Però en termes generals, el nombre de publicacions científiques periòdiques en aquesta llengua no és en absolut negligible, sobretot en algunes àrees com ara les ciències humanes i socials, com palesa una visita al web RACO (*Revistes catalanes amb accés obert*) o les publicacions periòdiques en línia de l'IEC. De fet, el percentatge de llibres científics en català sobre el total de llibres en aquesta llengua no dista excessivament dels percentatges que es registren en castellà en el conjunt de l'Estat.

Entenguem-nos: el català no té encara en el seu territori una posició comparable a la d'altres llengües de demografia mitjana com ara el txec, el danès, el suec o el grec modern, bàsicament perquè continua sotmès a una fortíssima pressió, tant

per part del castellà, llengua amb molts estats al darrere, com de l'anglès. Ara bé, al llarg de les darreres tres dècades, el català ha avançat, i molt, en el camí d'esdevenir una llengua de ciència normalitzada. N'hi ha prou de pensar en termes comparatius: durant el mateix període, la immensa majoria de llengües de les 6.000 del món han continuat sense entrar en els camps científics i tecnològics.

La perspectiva comparada és també important en un altre aspecte. A mitjan segle xx, la ciència capdavantera a escala mundial es publicava en anglès, francès i alemany. Avui, aquest panorama s'ha decantat del tot cap a l'anglès. Il·lustrem-ho amb un exemple. Al començament d'octubre del 2006, el *Neuroscience citation index* de Thompson, una multinacional dedicada a la informació que es presenta com "the world's leading information resource", oferia ressenyes d'un total de 341 revistes. D'aquestes, un 93 % estaven escrites originalment en anglès. El 7 % restant es repartia entre un 1,5 % en alemany, un 1,2 % en francès, un 1,2 % en castellà, un 0,6 % en rus, i altres llengües i combinacions. Segurament, un recompte en algunes altres àrees científiques detectaria més ús d'altres llengües. Però també és cert que el panorama descrit per a les neurociències encara seria més favorable a l'anglès si hom tenia en compte, per exemple, que de les revistes en castellà comptabilitzades, només

una era exclusivament en aquest idioma, mentre que la resta ja acceptava articles en anglès, o bé presentava traduccions a l'anglès.

En poques paraules: mentre el català recuperava terreny com a llengua científica en els nivells baixos i intermedis, l'anglès avançava per dalt. Ens trobem, doncs, instal·lats en un nou ordre lingüístic internacional en què, com feia segles que no passava, la cúspide de la ciència internacional és senyorejada per una sola llengua.

2 Hi ha arguments en favor del català en l'activitat científica?

En aquest context en què l'anglès capitalitza la recerca punta, hi ha espai per a les altres llengües en el món de la ciència? Més important, encara: hi ha motius, per a promocionar-les-hi? Entenem que sí, que hi ha diversos motius per a potenciar l'ús del català, si més no en un segment significatiu de l'espai científic del país.

En primer lloc, cal impulsar la posició del català en les àrees científiques per responsabilitat social. **Ens cal suficient producció científica en català per a formar científicament la nostra societat.** Només una societat familiaritzada amb el món de la recerca pot entomar adequadament els molts reptes de la nostra societat científicotecnològica. Afortunadament, l'experiència indica que hi ha un mercat potencial més que considerable per a temes científics en català, un mercat que creix amb les noves generacions. Des de manuals d'ornitologia o de botànica fins a llibres de paleoantropologia, sociologia o cosmologia, els catàlegs de les editorials catalanes tenen moltes històries d'èxits per a explicar. En aquest sentit, són encoratjadors els excel·lents resultats de les revistes de divulgació científica massiva com ara *Nat* o *Sàpiens*, líders absoluts de vendes a Catalunya en els seus camps respectius.

En segon lloc, als científics catalans els convé eixamplar l'espai científic en aquesta llengua per simple interès. La recerca és summament cara i els recursos escassos. **Només els científics són conscients dels beneficis socials que reporta sufragar les seves investigacions, i només ells poden difondre'ls.** D'aquí ve la importància fonamental que els homes i les dones de ciència, a més d'aprendre a preparar comunicacions en anglès per als congressos internacionals, es preparin per tal de divulgar les seves descobertes a la societat que els manté.

En tercer lloc, ens interessa col·lectivament disposar d'espais científics en català per un simple motiu de productivitat. La capacitat discursiva en una llengua estrangera és habitualment inferior a la que es gaudeix en la primera llengua. La desimboltura amb què els anglòfons hegemonitzen els congressos internacionals té molt a veure precisament amb aquest avantatge. **Convé, doncs, disposar d'entorns en què el científic pugui expressar-se amb plena comoditat en la seva llengua per tal que doni tot el fruit de què és capaç.** I això implica tant reunions científiques com

publicacions amb periodicitat i rigor que, si bé poden no ser capdavanteres al món, sí que poden generar espais d'alta creativitat intel·lectual.

En quart lloc, la bondat de promoure un espai de producció científica en català reposa en una altra dimensió de l'interès col·lectiu. El predomini de l'anglès en el món de les revistes coincideix amb un altre predomini, menys palès a primera vista, que afecta la propietat i/o la ubicació dels mitjans. La immensa majoria de les revistes de neurociència apuntades anteriorment no sols estan escrites en anglès, sinó que, a més, depenen d'empreses i/o societats de matriu anglo-nord-americana. I hi ha motius de pes per a témer els riscos de biaix que pot introduir una tal concentració. Al capdavall, tant les empreses editores com les entitats que promocionen les revistes tenen els seus —legítims— interessos. Però allò que una publicació anglo-nord-americana considera rellevant pot no ser-ho en moltes parts del món, i a l'inrevés. Pensem, per exemple, en el desinterès de les farmacèutiques envers malalties com ara la malària en comparació amb els recursos abocats per a combatre malalties pròpies dels països rics. Aquests biaixos són probablement més notoris en les disciplines socials i en les més aplicades. N'hi ha prou d'imaginar quin mitjà en anglès —o fins i tot en castellà— acceptaria dedicar l'espai necessari a l'anàlisi del dèficit fiscal de les Illes Balears. Fet i fet, abandonar totalment en mans alienes la decisió de quina recerca ha de veure la llum vol dir, en molts casos, renunciar a posar damunt de la taula elements crucials per a comprendre la pròpia realitat. **Davant dels riscos que genera la concentració de mitjans, convé disposar de canals propis per tal de poder plantejar els temes rellevants específicament a la pròpia societat.**

L'existència d'un subsistema científic amb el català com a llengua de referència té encara un altre valor, ara molt dependent de les singularitats de la societat catalana. En tant que llengua històricament minoritzada i sense estat propi, el català ha de fer un esforç suplementari per tal de seduir amb el seu prestigi les persones que no el tenen com a llengua d'origen. **La presència del català en força àmbits de comunicació científica col·labora poderosament a atorgar a la llengua un valor de progrés que afavoreix la cohesió social.** Els científics tenen, així, un paper suplementari en la construcció d'una societat més cohesionada.

3 Cap a un plurilingüisme sostenible?

Una de les principals lliçons de la sociolingüística és que el plurilingüisme social, fins i tot massiu, és sostenible sempre que es basi en una distribució de funcions entre les llengües que sigui sòlida i raonable. La comunitat científica catalana hauria de saber construir un model de plurilingüisme adequat a la realitat que impulsés el progrés social i econòmic del país sense comprometre'n la mateixa existència.

Un dels elements importants en plantejar aquesta distribució de funcions és que no tota l'activitat científica s'adreça necessàriament a la comunitat internacional. Bona part d'aquesta té uns destinataris molt més propers, ja siguin els col·legues del país, els clients de l'entorn o la comunitat regional o nacional en què viu el científic. En aquest sentit, més que els models glotopolítics colonials que introdueixen les llengües franques a tots els àmbits possibles per tal de forçar els autòctons a abandonar les seves llengües, **als catalans**

ens convé un model de distribució funcional de les llengües basat en la subsidiarietat, que faci que allò que es pugui fer raonablement en la llengua local no es faci en la llengua franca (cf. Bastardas, 2004).

Definir amb precisió aquest model cau més enllà dels propòsits d'aquest article, però podem suggerir-ne algunes línies mestres. L'espai català de recerca hauria de combinar una aposta decidida per l'anglès com a via de comunicació internacional —i el castellà, òbviament, com a vehicle privilegiat per a les relacions amb l'espai hispanoparlant— amb una presència reforçada del català sobretot en la base i les posicions intermèdies del sistema, principalment en la docència universitària, en l'alta divulgació i per a les relacions amb el conjunt de l'espai comunicatiu catalanòfon. Pel que fa a les publicacions d'alt nivell, per bé que en alguns camps poden continuar sent viables, podria ser especialment recomanable de potenciar les publicacions interdisciplinàries. En aquest cas, seria intel·ligent d'establir aliances estratègiques amb altres mercats compatibles, com ara el de les altres llengües properes: no hi ha cap motiu perquè una persona culta de llengua romànica no pugui llegir en qualsevol altra llengua romànica. De tota manera, la feblesa inevitable del català en la cúpula del sistema demanaria ser reequilibrada, d'una banda, amb una adequada planificació del corpus —generant amb rapidesa la terminologia especialitzada— i, d'una altra, amb una correcta política de difusió de les propostes neològiques per vies complementàries a les que difonen la terminologia anglesa, com ara glossaris, vocabularis i diccionaris especialitzats.

La diversitat cultural és una riquesa de tota l'espècie humana. L'existència d'un circuit científic en català constitueix una valuosa aportació de la nostra comunitat al manteniment d'un dels valors més importants de l'espècie: la nostra diversitat creativa.

F. Xavier Vila Moreno

Centre Universitari de Sociolingüística
i Comunicació (CUSC UB/PCB)
i Xarxa CRUSCAT (IEC)

Bibliografia

BASTARDAS I BOADA, Albert. 2004. "Les llengües a Catalunya: diversitat sociolingüística i perspectives de futur". PAYRATÓ, Lluís; VILA MORENO, F. Xavier (dir.). *Les llengües a Catalunya. Cicle Joan Coromines III*. Barcelona: Fundació Caixa de Sabadell, pàg. 173-181.

TURULL, Albert. 2006. "L'ús de la llengua catalana a les universitats de Catalunya: de la precarietat a la incertesa". *Butlletí del Cercle XXI*, núm. 6. <<http://www.cercle21.org/newsletter>>.

TREMBLAY, Rodrigue. 2001. "Le français, langue scientifique?". *Les Affaires*. <<http://www.mef.qc.ca/francais-langue-scientifique.htm>>.

El català i les ciències socials

Qualsevol universitari dedicat a l'estudi de les ciències socials deu haver comprovat en mirar la seva biblioteca que els llibres escrits en català són ben pocs, fins i tot en el cas d'haver tingut interès per adquirir-los quan ja estaven publicats en altres llengües. El català és una llengua tan científica com qualsevol altra, però la mà visible del mercat va a favor d'altres llengües més fortes i majoritàries. No es pot competir amb el castellà o amb l'anglès. El destí del català en les ciències socials és la subalternitat o, fins i tot, la quasi desaparició si no té lloc una intervenció decidida sobre el mercat per part dels poders públics. Tot i així, la presència del català sempre serà de segon ordre. Però ja seria un gran pas que s'assegurés una presència digna en la bibliografia de ciències socials.

Els obstacles que cal superar són molts i cada vegada és més complicat saltar-los sense prendre mal. Només en destacaré alguns que em semblen especialment difícils d'esquivar. En primer lloc, les polítiques d'incentivació de la recerca valoren en major grau la recerca feta en anglès o en castellà. De fet, més aviat podem dir que la recerca en català està penalitzada. Això ja succeeix amb les tesis doctorals, i continua sent igual en l'activitat investigadora posterior, ja que no es valoren igual les publicacions en català (llibres, capítols de llibre, articles) que les que s'han fet en les altres llengües esmentades. Cal afegir, a més, una malaltia recent que ha envaït les universitats i els caps de fusta d'un professorat més preocupat pel currículum que pel saber. Consisteix, en primer lloc, a localitzar la revista en anglès objecte del desig; després, a decidir l'article que pot interessar, i, finalment, a aconseguir els contactes necessaris i influents per assolir l'objectiu: la publicació en llengua anglesa. Així anirem aconseguint dues coses: anul·larem el català com a llengua útil per a la recerca i empobrirem culturalment les nostres universitats. Les recerques són qualificades o no pel seu contingut, no per la llengua en què són escrites; això és el que diu el sentit universitari, però no el sentit mercantilista que impera en la universitat actual.

L'anglès és en l'actualitat la llengua primordial de comunicació científica en l'espai universitari internacional. És lògic,

per tant, que tota investigació original i de qualitat tingui l'ambició d'aconseguir ser publicada en aquesta llengua i d'entrar, així, en el circuit internacional. Però això no vol dir que s'hagi de renunciar a fer recerca en català. No és així, ni per equivocació, en llengües fortes com ara l'alemany, el francès, el castellà o l'italià. Per què ho ha de ser en el cas del català? No té cap sentit. Una llengua es defensa si els mateixos que la parlen i l'escriuen ho fan. Una investigació excel·lent en català, com una bona novel·la, acaba sent traduïda a altres llengües. Seria un suïcidi per al català com a llengua científica que s'anés estenent la idea i la pràctica que és més útil fer recerca en una altra llengua, sigui la castellana o l'anglesa.

D'altra banda, també són un gran obstacle les possibilitats del mercat. El mercat en català és petit, i no diguem el de ciències socials. És legítim i natural que tot professor que fa un esforç en l'elaboració d'un article o d'un llibre vulgui ser llegit, especialment quan l'objecte d'investigació pot interessar a un públic més ampli que el català. És ben probable, doncs, que en aquest cas s'opti per escriure i publicar en castellà. Encara que és cert que es pot publicar en ambdues llengües, castellà i català, això comporta una feina de redacció doble o la traducció corresponent, a més de la dificultat de trobar les editorials o revistes científiques disposades a compartir la publicació. Tot això no és gens senzill, i facilita que l'autor prioritzi el criteri d'utilitat, segons el qual normalment es publicarà en la llengua majoritària, que és el castellà.

Així, ni els criteris d'avaluació de l'activitat investigadora en ciències socials ni la realitat del mercat animen a fer recerca i a escriure en català. Tampoc no hi ha una política orientada a promoure i subvencionar, en el mínim exigible, l'edició de llibres de ciències socials en català, o bé a col·laborar en el finançament de revistes científiques per fer-les competitives en el món universitari. Podem dir, sense exagerar, que no ha existit una política de promoció de la llengua catalana en l'àmbit de les ciències socials des de l'adveniment de la democràcia. Dit ras i curt: la Generalitat de Catalunya no ha fet res rellevant en aquest camp.

Les solucions possibles demanen dues coses: diners i prudència en els objectius. Cal una injecció de diners per aconseguir fer més present el català en les ciències socials, sabent que, en qualsevol cas, continuarà sent una llengua minoritària i secundària amb relació al castellà. Quina direcció ha de prendre l'esmentada injecció financera? En la meua opinió fóra imprescindible, com a primer pas, la creació d'una editorial especialitzada en ciències socials, dedicada i centrada en els camps del dret, de l'economia, de la sociologia i de la política. El mercat universitari en seria l'objectiu prioritari, però es tractaria també de crear un mercat en català més ampli, orientat a les activitats professionals i a la cultura en ciències socials. Aquesta editorial, que és l'agent imprescindible per fer més present el català, no és possible sense la injecció de diner públic, sense la clara convicció que no es corregiran les lleis del mercat asimètric i desigual sense la intervenció pública a favor dels llibres publicats en català.

Alhora, cal normalitzar l'ús del català en les revistes científiques. Això ja és així (només caldria!) en les revistes catalanes; però cal exigir la igualtat entre les llengües de l'Estat pel que fa a l'ús i l'avaluació científics. Hauria de ser normal allò que avui és excepcional: que es pugui publicar en català (o en gallec), igual que en castellà, en tota revista espanyola especialitzada en ciències socials. Un universitari espanyol ha de ser capaç de llegir qualsevol llengua llatina, no solament l'italià, el francès, el portuguès o el castellà, també el català. El futur universitari exigeix una obertura al coneixement de les altres llengües, i molt especialment de les llengües territorialment veïnes. Perquè no és únicament un principi universitari, sinó un principi universal de justícia que cadascú s'expressi en la seva llengua i que cadascú faci un esforç per comprendre la llengua de l'altre.

Miquel Caminal

Catedràtic de Ciència Política
de la Universitat de Barcelona

Classes futures 2010

El món universitari ha de millorar dia a dia. Una pauta per aconseguir-ho consisteix a fixar-se en allò que funciona bé a qualsevol universitat del món i adaptar-ho, si és possible, a la nostra. Entenem per "allò que funciona bé", tot el que facilita l'aprenentatge a l'alumnat, l'ensenyament al professorat, i la reducció de costos i millora dels serveis a l'Administració.

Si dues universitats semblants obtenen resultats diferents (des del punt de vista econòmic, per exemple), és evident que un model és millor que l'altre, i és interessant analitzar els motius que generen aquesta diferència. A partir

d'aquesta anàlisi, cal estudiar si el model bo pot funcionar a l'altra universitat: si es pot imitar o adaptar.

Vegem, per exemple, unes quantes propostes per millorar l'ensenyament universitari. Sense perjudici de la llibertat de càtedra, el professorat del mateix departament podria posar-se d'acord en la metodologia docent. Si es posa en comú la manera d'explicar, és possible que es detectin mètodes que funcionen millor que d'altres.

D'altra banda, el programa anual de l'assignatura podria concretar-se per setmanes, a fi d'optimitzar el procés

d'ensenyament i aprenentatge. Aprofitant els dossiers electrònics, aquesta temporització s'hauria de poder consultar en línia. En aquest sentit, també valdria la pena recollir en un dossier històric virtual, sempre accessible, la informació que cada any generen les assignatures.

Totes aquestes propostes pretenen garantir l'objectiu de la universitat en relació amb l'alumnat, que no és altre que aprendre, retenir i aplicar els coneixements adquirits.

Mariano Panzano
Estudiant d'ADE

L'art de la vida

Caminant per la ciutat, caminant caminava. Trobava art, i aquest caminava, d'aquell immòbil també n'hi havia i n'hi ha, però, ja ho sabeu, feixuc, i cansat i avorrit i de sempre. Caminant caminava fins que em vaig trobar un os a l'esquena. Ho vaig entendre tot. Oh! Érem lliures de tot remordiment. I va ser aleshores quan vaig rebre aquests tros de paper tacat de vida i esperança, llegiu, llegiu:

Manifest d'ossos i d'altres

Som fills de la revolució econòmica, fills d'una classe mitjana treballadora. Fills dels que van salvar el país, dels que el van fer una miqueta més digne. Nosaltres, homes de bé, som la primera generació que mama de la teoria i somia sense fer anar l'aixada i molt menys la pala.

Ens agrada viure i riure, no ho negarem pas. Ens agrada l'eterna joventut, el plaer de nits fermentades, som amants d'un sexe lliure amb dosis de conservadorisme, ens agrada el fum i la disbauxa i, per què negar-ho, ens agradem.

Cultivem la bellesa de les tardes mortes, entre migdiades i xibeques. Teoritzem i teoritzem i trobem la salvació i un altre món és possible en l'altre sexe. Els nostres pares clamaven democràcia, el lliure mercat, la competència, volien créixer i accedir on sempre els havien barrat el pas. Nosaltres clamem bon rotillo, amistat, el *reaggragga*, la felicitat amanida d'hipocresia.

Odiem la mediocritat, la vulgaritat i la seducció sense teatre. Som la generació de l'os a l'esquena. I què! No pequem de victimisme, ni ens sentim orgullosos, ni fem proselitisme. Ens hem adonat de qui som, de com vivim i de què serem. No demanem res, aquest manifest senzillament té tan poca importància com la nostra existència. Teoritzem per teoritzar. Som la generació de la lamentació sense actuació. Sabem qui som i només caldria que no tinguéssim temps per a la crítica i per a l'insult. Ens han portat aquí i, com el soldat que mata a la guerra, ens deslliurem de tota responsabilitat i de tot mal. Vivim a costa dels pares per acabar esdevenint mileuristes, vivim

d'aquells que ho van transformar tot. Felicitats!, diem, ho va aconseguir. No espereu res de nosaltres i viviu i viviu, i no us afligiu en veure els vostres fills.

Som una generació de paradoxa sentimentalista, som una generació que estima el vi i és amant dels vespres, som una generació que venera Oscar Wilde i al mateix temps l'arquitectura contemporània del MACBA. Som una generació de plaça, de carrer, d'aire lliure, de flors i de rumbes, de terra endins i d'amors fugissers.

I així, com van dir aquells, brindem davant el ventre obert de l'enemic!

Per eternitzar el plaer de cada dia, sigueu feliços germans.

I així va ser com ens vam afiliar. Sense quotes, sense carnets, sense enregistrar-nos, sense res..., ni més ni menys, ni més ni menys.

Alfred Verdaguer
Estudiant de Farmàcia

MÀGICA OZ

Part 1: L'inici de tot plegat. I res més

No em refereixo al grup de música ni al conte on surt l'home de lluna i l'espantaocells. Oz és el país que he tingut l'oportunitat de visitar aquest estiu, més conegut com a Austràlia per a la majoria de mortals, el país de les antípodes.

Sí. Tot el que us podeu imaginar és cert. I molt més. I més encara quan hi vas perquè t'ha tocat un premi —fins i tot el vol de més de 22 hores (amb dues parades incloses), el trobes apassionant.

La meva història és una mica de pel·lícula. A mi mai no m'havia tocat res així abans. I, la veritat, tot és fruit de casualitats.

Tot va començar quan mirant per Internet la pàgina del servei d'intercanvi acadèmic alemany (DAAD) —intenta trobar oportunitats per anar a estudiar a Alemanya a l'estiu— vaig veure que repartien entrades per al saló Futura de la Fira de Barcelona d'enguany. No m'ho vaig pensar dos cops i, impulsiva com sóc, els vaig enviar un correu electrònic. Vaig demanar que m'enviessin tres entrades, ja que segur que algú o altre m'hi acabaria acompanyant.

El dissabte de la fira va arribar. Jo estava a punt de marxar al poble quan, de sobte, vaig recordar-ho: era el dia del saló i tenia les entrades. La gent amb qui comptava no podia venir, així que no em va quedar més remei que anar-hi sola. “Faré una volteta i després agafaré el tren cap a Vic”, vaig pensar.

Vaig endur-me les tres entrades, i les dues que em sobraven les vaig donar a un noi que feia cua. El vaig fer content, ja que l'entrada em sembla que valia uns 10 o 12 euros.

El saló en si no té res d'especial: tot d'estands que ofereixen els seus productes, en aquest cas, màsters i postgraus a l'estranger, o cursos d'idiomes. Vaig marxar ben carregada de papers i bosses, i mira que vaig renunciar a agafar-ne moltes! I, com a la majoria dels salons, a l'entrada hi havia la típica urna amb el típic sorteig “que no toca mai”. Vaig omplir la butlleta amb les meves dades i la vaig ficar dins. De petita ja era de les que sempre participen a tots els sorteigs que poden. Tant d'aquests d'urnes, com dels que s'han d'enviar a les revistes no sé quants codis de barres, com també el sorteig de 250.000 pessetes al mes de Nescafé, el de tapes de iogurts de Danone i el de les tasses amb la foto de carnet de la llet Celta.

Algun regal m'ha tocat, és cert; però sempre dels que t'ho havies de treballar una mica.

Recordo que era a classe de Control i Instrumentació de Processos Químics quan el mòbil va vibrar. Vaig veure que era un número desconegut, així que no el vaig agafar. “Si volen alguna cosa, ja tornaran a trucar.” Al cap de cinc minuts va tornar a sonar, però tampoc no en vaig fer cas. La frase de “a la tercera va la vençuda” en aquest cas va funcionar, ja que a la tercera trucada vaig sortir de classe i vaig contestar.

Una noia amb una veu molt agradable em va fer saber que m'havia tocat un premi. “Un premi? Però si no he fet res!” Jo ja ni recordava que feia dos mesos havia anat al saló Futura i havia omplert aquella butlleta. “Un viatge a Austràlia?! Què?! Per un cap de setmana?!” No. Eren cinc setmanes a Austràlia i, a més, a fer un curs d'anglès.

No m'ho podia creure. Un viatge de cinc setmanes al país que quan ets petita dius que un dia aniràs a veure-hi coales i cangurs. Encara no m'ho crec. Em va dir que, de fet, jo havia sigut la segona “papereta” que van treure de l'urna, és a dir, el primer suplent, però la noia a qui li havia tocat no hi podia anar “per problemes familiars”. No vaig voler insistir gaire en aquest tema, no fos cas que la noia en qüestió s'ho repensés.

No vaig pas tornar a classe; només al final, per donar la incrèdula notícia als meus amics. Des d'aquell dia vaig estar en contacte per correu electrònic amb la noia que em va trucar —l'advocada que s'encarregava dels tràmits legals— i després amb la responsable de l'agència de viatges que s'ocupava de gestionar el viatge i el curs d'anglès.

Fins al dia que vaig agafar l'avió, no vaig estar del tot segura que tot plegat fos cert. Amb les enganyifes que hi ha en aquest món on ens ha tocat viure, no és del tot estrany trobar-te enmig d'una estafa.

Però tot va anar com una seda. El dia 24 d'agost marxava per embrancar-me en una nova aventura. Una màgica aventura, de la qual només en sabeu els preparatius.

Anna May
Estudiant d'Enginyeria Química

VI Premi Arrelats 2006

París i el Príncep del món

Com cada dissabte, l'Anna va arribar a les nou. Va entrar amb un pastís de maduixes a la mà, i amb aquell somriure a la cara que només tenen les velles fadrines. Des de quan havíem instituït aquells sopars? Suposo que des de la mort del meu marit, o una mica després, quan els meus dos últims fills van deixar la casa i el poble per anar a treballar a la ciutat. De cop, la soledat es va fer una de les meves amigues: em vaig acostumar a les cambres buides, als sons de la casa que no significaven res, al plor sobtat que m'envaïa de matinada, a sentir-me mirada pels ulls de les fotografies, a menjar sola, a parlar sola, a viure sola i a esperar. Vaig buscar-me ocupacions que em mantinguessin distreta: els meus gats, el jardí i les roses, la casa enorme, llegir, els sopars de dissabte amb l'Anna i una vella pel·lícula, el club de bridge dels diumenges a la tarda..., i el meu do de somiar. L'Anna em deia que m'estava convertint en una llunàtica.

—Necessites sortir, distreure't, fer un viatge. Et passes el dia parlant sola. Acabaràs boja. Vols que anem de viatge? A on et ve de gust anar? A París? A Roma?

Anar de viatge? Com? Jo no tenia diners, vivia dels pocs estalvis del meu marit i dels diners que el meu fill gran, l'únic a qui li anaven bé les coses, tenia l'amabilitat d'enviar-me. I ella, on podia anar amb una paga de mestra d'escola retirada? A París? A Roma?

—Sí, anem de viatge! —vaig dir—. Ara mateix vaig a fer les maletes. Tu encarrega't dels bitllets. M'agradaria anar a Venècia. Venècia...: el Palazzo Ducale, el Ponte dei Sospiri, el Rialto..., i aquell cafè, com es deia, el Quadri, a la Piazza San Marco, i escoltar *La traviata* a La Fenice, ah...

—No podem anar enlloc —deia l'Anna després de veure'm a la cara el somieig—, només som dues pobres velles guillades. Talla'm un tros de pastís. Saps quina pel·lícula et porto? *Vacances a Roma!* Amb Audrey Hepburn i Gregory Peck!

Però uns dies després, fent voltes pel supermercat, vaig agafar un paquet de cafè. Era un petit paquet de descafeïnat de quart de quilo, vermell i compacte. Hi deia: «Participa en el sorteig per a dues persones d'un viatge a París». El vaig comprar i vaig omplir la butlleta. Abans de tirar-la a la bústia vaig passar per casa de l'Anna:

—No siguis ingènua —em va dir—. Aquestes coses no toquen mai —però de cop les arrugues se li van alegrar—. Podria ser que ens toqués? París! M'agradaria tant anar de viatge!

Aquell dissabte l'Anna no va portar cap pastís. Va entrar amb una bossa gran, de plàstic, agafada al braç, i va començar a buidar-ne el contingut sobre el marbre. Eren dotze paquets de cafè. En tindríem per a una bona temporada.

—Sé una recepta de pastís de cafè. Em surt sempre deliciós. Porta la farina, la llet condensada i el sucre en pols. Tu comença a batre les clares. Tenim mantega? Parlant de mantega... saps quina pel·lícula porto per aquesta vetllada? *L'últim tango a París!*

Mentre a la pantalla Marlon Brando untava de mantega el cul de Maria Schneider, nosaltres omplíem les butlletes. París. París... Per mi París era, feia quaranta anys, aquell petit hotel de la Rue d'Orsel, a Montmartre, com es deia, Bellevue, només de dir-ho ho reveig tot, Bellevue, aquell petit hotel acollidor tan a prop del Sacré Coeur, Bellevue, aquella habitació doble amb el llit grunyidor i la finestra sobre les teulades verdes de molsa llustrosa i els coloms a l'ampit. París era passejar per Montmartre amb les cames adolorides de tant fer l'amor, de la mà del meu marit, i el Marais, i els Champs Elysées, Bellevue, dinar al Quai de la Tournelle, a la Closerie des Lilas, amb aquell somriure a la cara dels noucasats, un somriure innocent i idiota, ridículament encantador i a l'aguait de tot el que et pot oferir la meravella, passejar per la vora del Sena, el Petit Pont un dia càlid de sol daurat i desidiós, i les voreres plenes de turistes tafanejant a les petites parades de pintura i llibres, bocabadats davant l'enorme catedral de la vorera oposada. Tot és promesa, invitació i goig, un sentit que es manifesta amb indicis a través de les petites coses: un tros de croissant, un glop de vi, l'olor d'un ram de camèlies, la remor del vent als castanyers. Fa quaranta anys i sembla aquí, ara. Sí, el temps passa com passa una tarda, com passa un dia, com passa un mes passa un any i dos i tres i quaranta i a mi em feien mal les cames de tant fer l'amor i al meu costat el meu marit tan alt i ben plantat que a mi se m'accelerava el cor només de veure-li les mans, el coll, aquells ulls que semblaven pedres, tan durs, decidits, marrons com la xocolata, sentir-li les mans envoltant-me la cintura, les espatlles, les meves mans dins les seves mans, i jo amb aquell vestit de setí blau, encara el trobaria a les golfes, arnat i rígid, amb aquelles sabates tan maques, vermelles, de punta rodona, que em destrossaven els peus. I la seva veu dient-me «et desitjo, anem a l'hotel a fer l'amor» i París era passejar i fer l'amor i de nit veure la lluna sobre les teulades.

Però París era sobretot aquell home vestit de vermell.

—De què rius? —em pregunta l'Anna.

Jo ric i penso: «París». Tornaria a París? Tornaria a passejar pels jardins de Luxemburg? Tornaria a veure aquell sol de París, aquell sol de llum bruta i apàtica, sobre els ponts del Sena? Tornaria a trobar el meu marit després de perdre'm pel Boulevard Saint-Germain, com havia passat aquell dia, perquè jo m'havia distret mirant no sé quin aparador? París era feia quaranta anys, era un lloc de feia quaranta anys, era una marca sobre un mapa abolit i irrecuperable. París era un home vestit de vermell.

—I ara, per què plores? —em pregunta l'Anna.

Ploro, però no són llàgrimes de dolor, perquè res em desconsola ni turmenta, només són marques, rastres fràgils d'un temps anul·lat que segueix desplomant-se i que m'aflora als ulls en marques líquides. Aquella nit l'Anna va quedar-se a dormir, perquè no consentia a deixar-me sola. Es pensava que em trobava malament, quan la veritat és que feia molt temps que no em sentia tan feliç, o més que feliç, en un estat lliure, en un èxtasi quiet i palpitant. Havia caigut dins aquell somieig absolut: ja em sentia fora de la meua vida, assistia al meu passat com qui veu uns actors en un teatre, tot era observar-me i sentir-me existir a través d'imatges, desdoblada, espectadora i actriu al mateix temps.

—Et passa res? —em demana l'Anna. Però a mi no em passa res: o més aviat em comença a passar tot, perquè tot i jo hem esdevingut la mateixa cosa. I així miro l'Anna a la cara i en segueixo les arrugues del seu rostre afectuós: cada una d'elles marca un temps viscut entorn d'uns ulls transparents i fluixos com aigua estancada. Li miro les galtes músties, els llavis ressecs, les dents impol·lutes i acuradament blanques: i a través de tot això sento i veig la seva vida com si n'hagués assumit el record.

Des de quan tenia aquest do?

Em recordo d'aquella nit a París. La nit era calorosa, l'ambient carregava un aire humit i viscós. El meu marit s'havia adormit de seguida, esgotat després d'un dia de museus i jardins i fer l'amor, mentre jo em mirava la caiguda del dia a través de la finestra. El cel era morat, als núvols hi havia una espècie de porpra pàl·lida i bruta. Jo em sentia surar, vigorosa i fresca com un lliri. Vaig guaitar per la finestra. Sobre les teulades s'escampava la darrera llum. A l'altra banda del carrer hi vaig veure un home. Em va atreure perquè vestia de vermell, i perquè s'estava immòbil recolzat a un fanal, fumant un cigarret, amb les cames encreuades, mentre el dia s'esmicolava i tot s'anava envaint

d'unes ombres lleugeres. La ciutat anava cobrint-se d'un vel blavós. L'home portava bastó i es va adonar que el mirava. Es va treure el barret, un copalta vermell, i em va fer una petita reverència. Torbada i divertida vaig assentir, lleument, alhora que ficava el cap dins l'habitació i tancava els vidres. Vaig dutxar-me però continuava nerviosa i gens cansada, mentre que el meu marit roncava allargat al llit, amb els braços estesos com un nadó. Li vaig acariciar el pit i va fer un ronc i va girar-se d'esquena. Vaig guaitar per la finestra: ja era ben fosc i el cel em va fer pensar en una dona que es pintés els llavis de color de coure. Vaig vestir-me de nou i vaig sortir a passejar.

Vaig caminar per la Rue des Trois Frères fins a arribar al Sacré Coeur. Allà em vaig asseure a les escalinates. Molta gent passejava alegre i distreta. Feia una nit meravellosa: l'aire tebi feia olor de gespa tallada i perfum. Vaig veure l'home vestit de vermell a l'altra banda del carrer, assegut rere els vidres d'un petit cafè atapeït de gent. Em va semblar que em mirava. Des d'on jo estava vaig veure com sortia i es perdia rere una cantonada. Era alt i prim i portava bigoti, li vaig veure la cara molt blanca i els ulls lluminosos. Em vaig aixecar i vaig seguir passejant, sense voler-me adonar que el perseguia.

El següent dissabte l'Anna va portar un pastís de cireres amb canyella. No parava de somriure'm perquè es pensava que així m'incitava a ser feliç.

—Saps quina pel·lícula et porto? No ho endevines?
Un americà a París!

A la pantalla, Gene Kelly i Leslie Caron ballaven sota els ponts. Però jo m'havia abismat, seguint un home vestit de vermell pels carrerons de París mentre el meu marit dormia a l'habitació de l'hotel Bellevue. Vaig arribar a la Place du Tertre. Encara estava plena de petites parades de pintura, totes unides sota el mateix envelat. Hi havia tanta gent que el vaig perdre, però disreteta vaig continuar passejant, admirant la petita plaça i de quina manera tot anava fent-se irreal sota la llum daurada dels fanals i del brançam dels arbres. Els restaurants i les cafeteries tenien taules a fora, totes plenes de gent. Vaig veure l'home de vermell sortint d'un cafè, parar-se per encendre un cigarret i perdre's entre

la gentada. El vaig seguir, divertida, deixant-me portar, fins que va arribar al Moulin de la Galette. Però allà, de cop es va fer fonedís, com si s'hagués dissolt entre la multitud entusiasmada. Perquè pertot se sentien riures i converses festives. Admirava les aspes del molí, il·luminades, i les parelles que entraven i sortien del ball, besant-se, agafades del braç, quan vaig sentir rere meu:

—Que potser em segueix, senyoreta?

Em vaig girar, alterada, i el vaig veure. Era realment molt alt i prim, a més tenia la cara molt blanca. Semblava gairebé malalt. Però no deixava de somriure, un gest de segura satisfacció als llavis fins i blavosos, amb aquell bigoti petit i graciós, acurat i negre. Tenia els ulls d'un verd brillant, gairebé hipnòtic, dels quals era difícil desèixer-se. Portava a la mà el bastó i el barret. I vestia un impol·lut i vistós frac vermell que relluïa.

Vaig girar-me i vaig posar-me a caminar. Però de sobte el vaig trobar davant meu.

—Em seguia? —em va dir i vaig esquivar-lo—. No em temi, senyoreta. No escapi de mi, sisplau. Em seguia? Sap com m'anomenen els meus seguidors? Abans m'ha saludat des de la finestra, recorda? —de sobte m'havia tornat a aparèixer davant—. No em tingui por, senyoreta: no hi ha criatura més inofensiva que el Diable.

Em vaig posar a riure. De seguida em van venir ganes de tornar a l'hotel, despertar el meu marit i dir-li: «Acabo de conèixer el Diable».

—Si vol tornar a l'hotel jo l'acompanyo —em va dir ell—. Perquè em temo que a hores d'ara es perdria.

Vaig mirar aquell carrer i el vaig veure desert. Sense adonar-me semblava que m'havia ficat en algun carreró sense sortida. De sobte havien deixat de sentir-se rialles i bauxa. Em vaig trobar lluny de qualsevol cantonada. En aquell carrer estret les cases eren baixes i fosques. L'home s'estava davant meu, mirant-me des d'una benèvola ironia.

—No es posi nerviosa, si vol l'acompanyo a l'hotel.

Em va semblar realment incapaç de fer-me mal, tan prim i pàl·lid que semblava fins i tot dèbil. I aquells trets i ulls, que no podien pertànyer a ningú malvat.

—Conec un bar encantador, aquí, molt a prop, abans de tornar a l'hotel podríem beure una copeta d'absenta.

—Tens son? —em demana l'Anna. I jo li dic:

—Una copeta d'absenta? Qui es pensa que sóc?

—Sé ben bé qui és vostè, no es preocupi. Com podria no saber-ho? —em va dir ell, amb els ulls alegres—. Segueixi'm. Segueixi'm. Tenim tota la nit.

Va començar a caminar davant meu. A cada pas es recolzava al bastó, com si temés delatar una lleu coixesa. Temia quedar-me sola en aquell carreró, així que li vaig anar al darrere. Ens vam trobar davant un petit cafetó pobrament il·luminat. Des de fora se sentia música de pianola. Em va dir:

—Faci el favor d'acompanyar-me.

—Et trobes bé? De què rius? —em diu l'Anna.

I li vaig anar al darrere. No hagués sabut dir què era que m'atreia d'ell, però em sentia totalment magnetitzada. Com si no pogués fer altra cosa que seguir-lo. Em vaig oblidar del meu marit i vaig entrar en aquell cafè. L'ambient estava carregat de fum, totes les taules estaven ocupades per gent equívoca, rostres desdibuixats i tèrbols amb copes de colors vius a les mans, pertot soroll de complicades converses, sobre un escenari minúscul la pianola sonava, i un violinista que s'hi recolzava elegant i cec acompanyava la melodia amb l'oscil·lació còmica del seu balanceig. Em va portar a un reservat i em va fer una reverència, convidant-me a asseure'm en primer lloc. El seu somriure em va semblar capaç d'enamorar les pedres. Vaig estar a punt de girar cua i anar cap a la sortida, però quan vaig girar-me vaig topar amb el somriure del cec, esdentegat i negre, i vaig espantar-me. Vaig asseure'm i ell va fer-ho vora meu. Va picar els dits i va apropar-se un cambrer, un noi jove, amb davantal, de pell també molt blanca i mirada de tísic.

—Dues copes d'absenta —va demanar.

—T'acompanyo al llit? Sembles cansada. Et trobes bé? Vols un altre tall de pastís? Vols que em quedi a dormir? —em demana l'Anna.

—Recordo quan vaig portar Van Gogh aquí per primera vegada —va dir ell—. El vaig trobar furiós i maleint, vagant per un d'aquests carrers. Havia discutit amb no sé quin pintor o galerista. S'alimentava bàsicament de cafè i vi i sempre feia olor d'essència de trementina. Anava vestit de qualsevol manera. Els seus ulls, senyoreta, tenien una llum excepcional, una llum trèmula, nerviosa, idèntica a la llum del darrer sol que veuran els homes abans que el món es desfaci. Això va saber posar-ho als seus quadres. Aquella nit el vaig portar aquí i vam estar parlant fins a l'albada. Després el vaig acompanyar a casa, vam agafar les pintures i el cavallet i vam pujar fins a un turonet proper: allà li vaig veure pintar una gran obra. Era impacient, vigorós, exaltat...

—Per què em pren el pèl? Vostè i Van Gogh? Fa més de cinquanta anys que Van Gogh és mort, i vostè no aparenta tenir-ne ni una trentena. Què pretén, robar-me? Li adverteixo que quasi no porto diners. Faci'm el favor de portar-me a un lloc conegut. Hauria de tornar a l'hotel. A més sóc una dona casada.

—Va, et porto al llit —em diu l'Anna.

—Ja sé que és casada. Però a mi això no m'interessa. El que vull és parlar amb vostè. Et puc dir de tu? Només vull parlar-te.

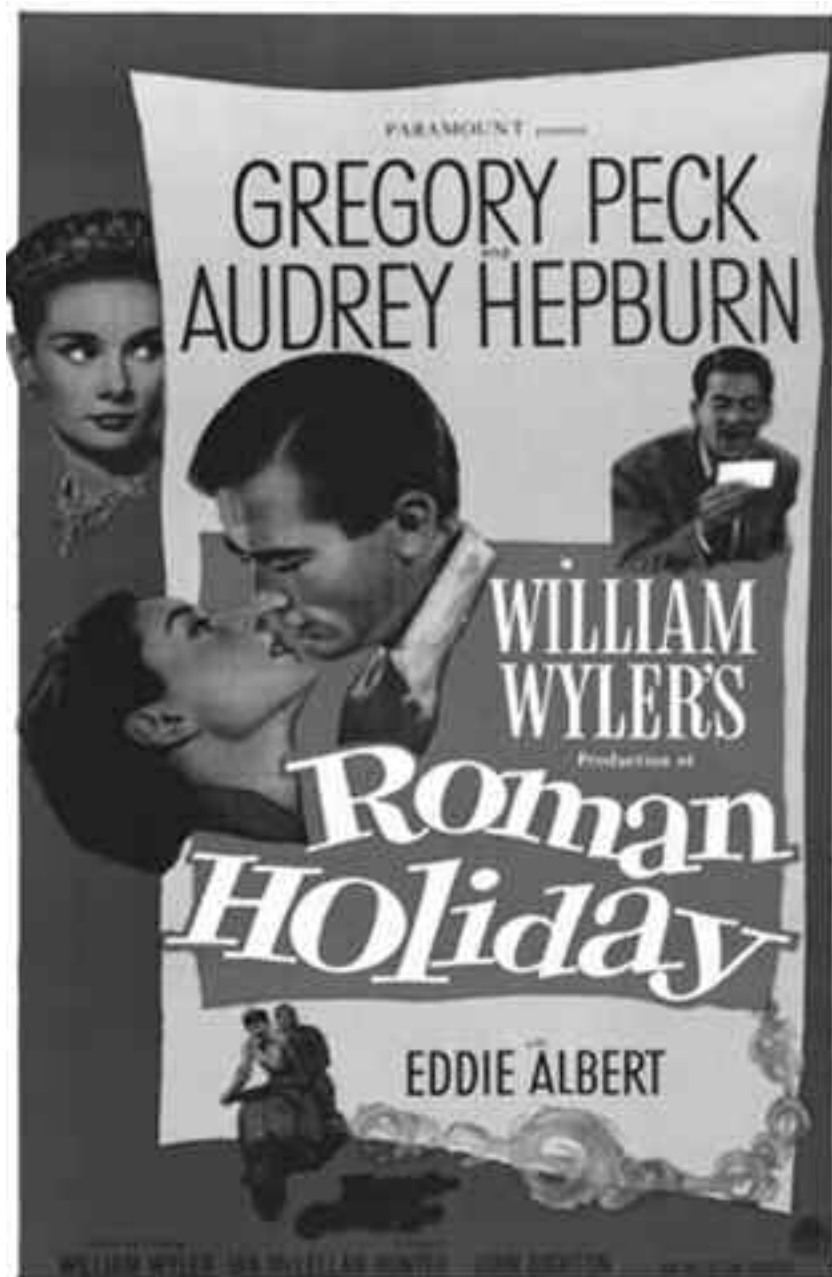
—I de què vol parlar-me? De què vols parlar-me?

—Quantes vegades has somiat en mi? —va dir ell—. Quantes vegades no has imaginat una gran aventura? O deixar-ho tot i esdevenir realment lliure. No has desitjat mai un amant insaciable i poderós? No has fantasiejat mai amb la vida eterna? No m'ho neguis, és inútil negar-me el que sé. Jo sóc aquesta força que et pot alliberar de la vulgaritat tremolosa d'una vida mortal. Sóc la serp, el diable, el somni, la música, la llum de la lluna, tota forma de veritat que es manifesta a través de seduccions, aparences, ficcions o paradoxes. Sóc etern com l'Univers sencer: encarno el no-res final de totes les coses. Sé de què parlo, creu-me, senyoreta, sé de què parlo. Tinc les meves prerrogatives i atributs. Al final tot és foscor i oblit, vanitat calmada, un núvol de pols. Sí, algú havia de regnar dins les tenebres, algú havia de comprometre's amb el mal i donar-li una cara que poder maleir. La candidesa dels homes necessita culpables: i jo ho sóc, evidentment, però la meva culpa és innocent, com l'atzar, que és un dels noms que em donen els ingenus. Els altres són l'Acusador, l'Enemic, el Temptador, el Maligne, el Pare de les mentides, la Serp o el Príncep del món.

—Molt bé, tapa't. I ara dorm. Sembles tan cansada —em diu l'Anna.

—Et penses que m'enganyaràs tan fàcilment? Realment tot el que dius és divertit, no puc negar-ho. Però jo no crec en el Diable.

—I en Déu? Creus en Déu? Sé que participes dels rituals, sé que visites les esglésies. Per què hauries de creure en ell i no en mi? Jo sóc el revés de la fosca que

necessita la seva llum per existir. Negar-me és una de les formes de negar-lo. Però en el fons som igualment dèbils o nuls. El nostre poder ha estat sempre massa valorat. Ajuntar i separar, sí, ajuntar i separar, això és tot el que fem des de l'inici dels temps. Ell ajunta i jo separo. T'agrada l'absenta?

—És un beuratge fastigós —vaig dir jo després de tastar-ne unes gotes—. Bé. Ha estat un plaer. Ha arribat l'hora d'anar-me'n.

—No tenim pressa. Tenim tot el temps, tot, fixa't en el rellotge —em va assenyalar un rellotge de pèndol, parat a la mitjanit en punt en un racó del cafè—. No siguis desconfiada, en el fons m'has estat esperant tota la vida.

Aquella setmana la vaig passar mirant fotos. A vegades m'assaltaven els records i no podia fer res més que regirar calaixos, buscar qualsevol cosa que em remetés al passat. Mirant les imatges em demanava si

havia tingut una vida feliç. Què havia estat per mi la felicitat? Em veia amb els nens, amb el meu marit, celebrant cada un dels aniversaris, any rere any veient com tot anava canviant, els nens creixent i jo fent-me vella entre les parets d'aquesta casa: ells fent-se grans i jo arrugant-me, empetitint. La meua vida havien estat ells, ells eren la prova de què jo havia viscut.

—Quina vida t'espera? —em va dir—. Saps el que jo et puc oferir? Al meu costat no seràs desgraciada ni feliç, això són categories petites, perquè saltaràs sobre l'esquifida condició de qualsevol mortal. Per què conformar-se amb una vida minvada? La vida eterna? Digues-li com vulguis: conec les teves inquietuds, he assaborit cada alè dels teus sospirs, sé de l'àvida lleugeresa de tots els teus capricis. La teua feina serà la meua: temptar, moure el desig fins a l'insoluble, agitar la vida, activar els impulsos... Sé que per tu no hi ha altre afany que la passió. Des que t'he vist que he sabut que la vida t'era petita. Se't veu als ulls, se't veu al somriure que no pots deixar d'oferir-me. Estàs feta d'alguna cosa més gran i viva que els artistes, aquestes criatures que també se'ns assemblen, però que viuen capficades en aspiracions irrisòries: per tu la teua vida és la teua obra d'art.

La seva parla m'atordia. A mesura que l'escoltava em sentia embriagar. Com podia ser que em deixés enganyar per aquell comediant? Però sentir-lo parlar, deixant-me enredar, era tan agradable... Era tan bell, i tenia aquells ulls tan incitadors, i aquella boca irresistible: em tenia fascinada i confosa. Quantes dones hauria seduït amb

aquella arenga? L'absenta m'estava pujant al cap. Sentia el cos lleuger i un caliu al pit, em van venir ganes de ballar nua. A mesura que ell em parlava m'envaïa el desig de fer-li l'amor. Aquell bergant em parlava de Balzac, de Picasso i de Hemingway com d'amics íntims, però jo ja havia deixat d'escollar-lo i només el mirava. M'havia oblidat del meu marit, per mi ara només existia aquella nit i aquell home tan bell que es feia passar pel Diable.

—Com va? —em diu l'Anna per telèfon alguns dies després—. Bé? Vinc cap a casa teua. Tinc una sorpresa!

Vam sortir del cafè agafats de la mà. El vaig besar a cada cantonada. Tenia una boca gran i deliciosa, amb un gust estrany de cendra i licor. Li vaig treure el barret i vaig posar-me'l. El vaig seguir fins a un edifici atrocinat. Vam pujar per una escala tenebrosa, besant-nos a cada replà, fins que vam arribar a davant d'una petita porta: era una golfa, estreta i baixa, per entrar-hi ell es

va haver d'inclinar. Va encendre alguns ciris i vaig veure tot el que hi havia: només un vell armari, una taula baixa i plena de papers i llibres, una cadira tro-nada, un llit desfet i les parets plenes de pintures.

—Reconeixes els estils? —em va dir quan va veure que me les mirava—. Fixa't en les signatures: aquestes nenes de Renoir, aquestes ballarines de Toulouse-Lautrec, aquesta aigua i aquests nenúfars de Monet... —m'anava dient a mesura que em besava el coll i em desfeia el vestit.

Mai més no vaig tornar a fer l'amor de la mateixa manera. Quan vaig voler adonar-me'n ja era de dia. Per les esclatxes dels finestrons entraven els talls pol-sosos de la primera llum. El Diable, aquell home tan bell, dormia al meu costat, nu, despenjat, tan prim que se li podien comptar les costelles i tan plàcidament adormit que semblava mort.

L'Anna, aquell dia, va entrar a casa amb un pastís enorme.

—Ho hem de celebrar! —va dir.

Em vaig passejar per l'habitació. Vaig regirar els seus papers i llibres, escrits en moltes llengües distintes i tots subratllats. Vaig obrir una Bíblia i vaig veure des-tacada una frase: «I va ser llançat fora el gran drac, la serp antiga, que s'anomena Diable o Satanàs i que enganya el món sencer; va ser llançat a la terra i els seus àngels van ser llançats amb ell...» Em vaig tornar a mirar els quadres fins que em vaig descobrir reflecti-da en un mirall. Em vaig veure nua i em vaig espantar. De sobte em va envair una vergonya bruta, em vaig sentir vil i menyspreable i vaig començar a plorar. Vaig agafar la roba i vaig vestir-me sense fer soroll, vaig sor-tir sense ni mirar-lo i vaig baixar les escales. Quan vaig ser al carrer em vaig posar a córrer i no em vaig aturar fins que vaig arribar a un carrer conegut. Llavors em vaig encaminar a l'hotel i vaig pujar a la meua cambra.

El pastís de l'Anna era realment enorme: un tortell inflat de xocolata amb formatge, caramel i fruita. Ella no parava de somriure:

—No endevines què celebrem? —em diu, compo-nent amb felicitat les seves arrugues.

Vaig obrir la porta: el meu marit encara dormia. Vaig anar al lavabo i em vaig despullar, vaig omplir la banyera i m'hi vaig ficar a dintre. Tot el cos em feia una olor amarga, com de sofre o de fum. Em vaig ensabonar i fregar tan fort que la pell se'm va enver-mellir. El meu marit em va sorprendre quan m'eixuga-va. Aquell era el darrer dia del nostre viatge, aquella mateixa nit vam agafar l'avió i vam tornar cap a casa.

—No endevines què celebrem? —em repeteix l'Anna, gairebé a punt de plorar—. No? No? Sí, sí, ens ha tocat el viatge!

La meua vida es va centrar en la casa i els fills. El meu marit viatjava per motius de feina uns quants cops

l'any, però jo havia de quedar-me a casa, a tenir cura de tot. Durant tota la meua vida he pujat de nit a les golfes a plorar. Sempre em dominava la tristor les nits de lluna plena. I només molts anys després vaig tornar a viatjar, quan el meu marit em va portar a Venècia: el Palazzo Ducale, el Ponte dei Sospiri, el Rialto...

Dues setmanes després, l'Anna i jo vam partir cap a París. Teníem la reserva en un pretensió hotel de la Rue de Lille, no gaire lluny de l'avinguda dels Champs Elysées. Ens passàvem el dia passejant, agafades de braç, com dues col·legiales. L'Anna estava tan entu-siasmada que no deixava de parlotejar, comentant-ho tot, embriagada, com si no s'ho pogués acabar de creure: entrava a totes les pastisseries i ho volia tastar tot: el *gâteau battu*, el pastís de taronja... París, des-prés de quaranta anys, em semblava idèntic, tot i que alguna cosa, important però indefinible, havia canviat als meus ulls. Un matí vam anar a Montmartre i ens vam fer retratar per un pintor de la Place du Tertre.

L'última nit, em vaig apropar sola al Pont des Arts. Feia un vespre serè i tebi i la lluna, plena i blanca com una coca ensucrada, es reflectia i semblava fondre's sobre l'aigua del Sena. Sota el pont va passar un d'a-quells *bateaux mouches*. Els fanals deixaven anar una llum bromosa i lívida. Em sentia tan plàcidament acomplerta que em va semblar un bon moment per morir. Pesadament, ajudant-me d'un fanal, em vaig enfilem a la barana i vaig passar a l'altra banda. Només havia de deixar-me anar i tot hauria acabat. L'aigua corria, sinuosa i obscura. Vaig soltar la barana i, incli-nant-me cap avant, vaig sentir com el meu cos s'ana-va precipitant cap a les aigües.

Unes mans fermes i ossudes em van agafar per les espatlles i em van estirar cap enrere. Vaig sentir com m'agafaven per sota els braços i m'aixecaven i em dei-xaven lleugera sobre el pont. Vaig girar-me i el vaig veure: tan pàl·lid, amb el copalta, el frac vermell i aquell somriure captivador i exacte. Els ulls li refulgien tal com jo els recordava: intensos i fondos i espurne-jants. Em va oferir el braç i li vaig agafar. Vam caminar lentament, en silenci, assaborint la ciutat i la nit, cap a l'hotel. Abans de deixar-me em va dir:

—Recorda que encara et queda tota la vida.

Em va fer un petó al front i va desaparèixer. Dins l'ascensor vaig començar a sentir-me vivificada. Vaig entrar a l'habitació i vaig veure com el meu marit dor-mia, allargat al llit, tal com l'havia deixat aquella nit, amb els braços estesos com un nadó. Em vaig girar i em vaig veure reflectida en el mirall de l'armari: les arrugues havien desaparegut i tornava a ser jove.

Rere les finestres, indecís i daurat, començava un nou dia.

El català és una llengua de ciència?

Ens trobem al bar de Filosofia i Història. Allà, al Raval. Diuen que la Facultat és nova, que fa poc que l'han inaugurada. Ens reunim amb en Joan Vallès (professor de Botànica de la Facultat de Farmàcia), Josep Macià (professor de Filosofia), Jordi Puig (llicenciat recentment en Física), la Marina Lloberas (estudiant de doctorat) i en Joan Cirera (estudiant de Farmàcia). A la taula hi ha dues cerveses, una tònica, una aigua i el senyor magnetòfon. Comencem:

ENXARXAT
20 núm. 9

D'entrada l'Àngels Egea, dels Serveis Lingüístics, ens explica uns conceptes bàsics dels llenguatges d'especialitat.

Els llenguatges d'especialitat, siguin científics o tècnics, es caracteritzen principalment pel fet de tenir un lèxic propi format per paraules noves o per paraules provinents de la llengua general amb un significat nou o més precís. Cadascuna d'aquestes paraules, entesa dins del seu camp d'especialitat i com a representació d'un concepte que ocupa un lloc determinat en una xarxa conceptual concreta, rep el nom de *terme*. A diferència de les ambigüitats i imprecisions que les paraules de la llengua general poden exhibir, els termes permeten articular un discurs conceptualment precís. La creació terminològica, doncs, és un procés paral·lel a la creació conceptual. La creació conceptual no està lligada a cap llengua; és una abstracció mental que tothom pot fer independentment de la

llengua que parli i, per tant, des de qualsevol llengua és possible donar nom a un nou concepte. El problema de la creació terminològica és que no es produeix simultàniament en totes les llengües, sinó únicament en la llengua en què es fa la recerca o es desenvolupa una tècnica, que és on sorgeix la necessitat denominativa per primer cop i on es dona una primera denominació que molt sovint condiona les propostes denominatives que es facin posteriorment en altres llengües, i pot dificultar enormement la implantació de formes de creació pròpies que s'allunyin excessivament de la forma original, encara que siguin gramaticalment més correctes.

El català és una llengua de ciència?

Josep: Això es pot entendre de més d'una manera, si s'entén en el sentit que el català és prou ric, prou complex i prou sofisticat per parlar sobre cièn-

cia; òbviament sí, el català i qualsevol altra llengua que tingui un vocabulari científic bàsic. Però si parlem de fer i comunicar recerca crec que la llengua franca ha de ser l'anglès. Ara bé, a l'hora d'expressar els continguts de la llicenciatura, no sols el català és llengua de ciència, sinó que hauríem de procurar que ho fos encara més.

Jordi: Estic força d'acord amb el que s'ha dit. Segons l'experiència que tinc en el meu camp, puc dir que el català no és una llengua que s'empri a la física, la llengua de la física és l'anglès. L'únic que trobem en català són els textos que edita la UB, la resta de textos científics els trobem en anglès. D'altra banda, crec que és viable fer esdevenir el català llengua de ciència, però, de moment, no és la llengua en què ens movem els físics.

Josep: Ara bé, jo distingiria dos usos del català científic: d'una banda l'ús de la llengua en els cursos que fem al llarg

de la llicenciatura i en treballs de recerca, i de l'altra l'ús en uns àmbits molt més especialitzats: per exemple, si jo estic treballant en un determinat tema de recerca, en el món hi podria haver cent o dues-centes persones interessades, mentre que en els Països Catalans n'hi podria haver tan sols dues o tres. No té gaire sentit, doncs, que escrigui sobre el tema en català, els dos o tres estudiosos dels Països

Catalans, ja els conec, són amics meus. Les comunitats de recerca per a temes especialitzats són molt restringides, per això és normal que es facin i es difonguin en la llengua franca.

Joan: Jo penso que hi ha molts nivells de ciència i molts nivells de comunicació. Els grans descobriments en ciència sí que és lògic publicar-los en anglès. Però hi ha també altres nivells de comunicació, com ara la divulgació i l'alta divulgació científica, que es poden fer en qualsevol altra llengua, sempre que disposi d'un vocabulari culte. En l'àmbit de la docència i de la recerca el català, evidentment, és i ha de ser llengua de ciència.

En el meu camp, que és la botànica, que, com la geologia o la zoologia, és una ciència molt lligada al territori, hi ha una certa producció de recerca que, contràriament al que heu dit abans, no té gaire sentit editar-la en anglès. Per exemple, imaginem que algú vol publi-

car *La flora i vegetació de la muntanya de Montserrat*, és una mica absurd editar-ho en anglès, ja que tindrà pocs lectors de fora del nostre àmbit. Fins i tot en recerca, si filem prim, que suposo que ja ho anirem fent, podríem fer moltes matisacions.

Marina: El català, com qualsevol altra llengua, com molt bé dèieu, té totes les capacitats tant per ser llengua científica com per adaptar-se a qualsevol altre camp de la realitat.

En el meu camp, la filologia catalana, òbviament hi ha molta presència del català. Tot i així, en l'àmbit internacional la llengua d'intercomunicació és l'anglès; per més que canviïn les coses sempre hi ha d'haver una llengua d'intercomunicació. Ara bé, hi ha casos, no diria incoherents, però sí sorprenents, per exemple algunes publicacions, no diré noms...

Murmuri de fons: Digues, digues...

Marina: No, no. Tampoc no es tracta ara de reivindicar res. Són publicacions que parlen sobre aspectes de les llengües romàniques, que accepten resums en italià, francès o castellà, però encara no he trobat cap publicació que n'accepti en català. De ben segur que hi és, que no l'hagi trobat no vol dir que no existeixi; però sí que hi ha alguns casos curiosos.

Joan Cirera: El català pot ser llengua de ciència, però el problema són els tecnicismes. La qüestió és, s'han de traduir els tecnicismes al català? Jo crec que no és necessari, es poden utilitzar els tecnicismes en anglès. En l'àmbit docent és claríssim que cal utilitzar el català.

En Joan Cirera contra tot pronòstic ens deixa...

Cap a on ha de tendir la producció científica: cap a la redacció en la llengua de l'investigador, cap a la redacció en anglès o cap a la redacció en diverses llengües?

Joan: Contestant directament, a la pregunta, em sembla que l'única opció possible és la producció científica en

diverses llengües. No es pot pensar que només es poden produir textos en una llengua, seria fins i tot antinatural. Si ho preguntessis a persones que tenen l'anglès com a llengua mare en aquests moments potser serien les úniques que et dirien que això és possible; i encara no en tots els camps del saber (fins on jo arribo!).

En el meu camp —torno un altre cop a la botànica— es publica molt en rus i en xinès, evidentment tothom no pot saber totes les llengües, però trobem una diversitat que va molt més enllà del català, del castellà i de l'anglès.

Josep: Sembla que en el teu camp, segons el que jo entenc, molts aspectes van lligats al territori i al fet local; això és bastant especial en comparació amb altres camps. Divulgació, alta divulgació, creació de textos per a estudis universitaris..., òbviament en moltes llengües; però el què és activitat pròpiament de recerca, publicació, divulgació per part dels especialistes dels resultats de la recerca, ja siguin escrits o bé en congressos, crec que és bo que sigui bàsicament en anglès.

Jordi: L'anglès és molt necessari, ja que el nombre de recursos disponibles en anglès és molt superior als que hi ha en català o en castellà. Per això, tot i que a la universitat s'ha de fomentar el català, en el cas de disciplines com ara la física, també s'ha de fomentar que aprenguem l'anglès.

Josep: Entenc el que defenses: no és que no sigui especialment bo que hi hagi textos en català, sinó que és molt important —i crec que tots hi estem d'acord— que els estudiants tinguin accés també als textos en anglès. De fet, si hi ha un text molt bo en francès acabarà sent traduït a l'anglès, i si hi ha un text de qualitat en rus acabarà sent traduït a l'anglès..., però això és una altra qüestió.

Joan: Abans ha sortit un altre tema que és el dels tecnicismes, que potser no és gaire rellevant en el debat d'avui. No estic gaire d'acord amb el que heu dit vosaltres. Aquí a Catalunya ja tendim a parlar un castellà mal pronunciat que anomenem *català* i ara començaríem a parlar un anglès mal

pronunciat que també anomenariem *català*.

Penso que, amb les excepcions que vulguem —també diem *telèfon* i estem parlant grec— hem d'adaptar els tecnicismes, i justament amb aquesta finalitat a Catalunya tenim el Centre de Terminologia TERMCAT, que és modèlic. Penso que Catalunya i el Canadà francès, el Quebec, són els països del món més avançats en aquesta qüestió i ho hem d'aprofitar.

Marina: Estic d'acord amb tu. El català, com qualsevol altra llengua, ha d'adaptar la terminologia, vingui de la llengua que vingui, per tal de ser capaç de competir amb altres llengües en els àmbits científics. Aquest proble-

establís la universitat o hi hauria d'haver lliure elecció de la llengua en què es redacta el text segons el criteri de cada professor?

Joan: Hauríem de tornar a distingir àmbits diferents. Pel que fa a la docència, jo penso que l'ús del català ha d'estar suficientment regulat tant al 1r, 2n o 3r cicle i ens hem d'assegurar sens dubte la presència del català. En canvi, el cas de la producció en recerca és diferent, no es pot obligar a publicar els resultats d'una investigació en català o en castellà, perquè moltes vegades és necessari publicar-los en anglès. Hi ha un punt intermedi entre la docència i la recerca, és el cas, en concret, de les tesis doctorals. Actualment es discuteix

que representa preparar una tesi i tenen la sensació que els fan fer una feina extra que no té cap utilitat real. Penso que s'exigeix als doctorands un esforç que, tanmateix, no té cap conseqüència pràctica. La vida de l'estudiant que acaba la tesi ja és prou complicada.

Joan: Només estaria d'acord amb en Josep si l'estudiant no està al corrent d'aquestes exigències fins al moment en què ja està acabant, que és justament quan està més nerviós. Però els estudiants, en general, ja saben des del principi que fan la tesi a la Universitat de Barcelona i no a la Universitat d'Oxford ni a la de París.

Josep: Jo crec que aquesta mesura no contribueix a aconseguir que més gent llegeixi en català. Tot i que, pel que fa als usos del català i de l'anglès de què hem estat parlant, hi estem completament d'acord. Crec que l'exigència del català o el castellà genera problemes als estudiants de doctorat d'intercanvi, quan en realitat es tracta d'atreure estudiants que faran que el nostre programa sigui el millor possible, a més cal tenir en compte que els nostres estudiants es beneficien del contacte amb companys d'altres països.

Marina: Reflexionant i tornant a la primera pregunta, hem dit que el català és una llengua capaç de fer-se valer en qualsevol camp, i, en conseqüència, també en els àmbits científics. Per tant, jo crec que sí, que des de la universitat s'haurien de garantir uns mínims d'ús del català pel que fa a la difusió, producció, etc. Sovint la política del "deixar fer" no funciona, i menys en la situació actual del català. Per això crec que encara que no cal demanar als estudiants el nivell C o D, sí que cal exigir-los almenys un coneixement bàsic de la llengua.

Joan: Poso un exemple per tal de demostrar que a Catalunya tenim aquest problema perquè el català és una llengua minoritzada, en perill d'extinció i que, per tant, cal defensar-la sempre. Hi ha una universitat amb la qual jo col·laboro molt, la Universitat de París XI, una de les moltes universitats de París. Al mes de novembre seré en un tribunal de tesi en aquesta universitat, la tesi és d'una

ma no és exclusiu del català, afecta també llengües com ara el castellà o el francès.

Després, pel que fa al tema de producció, tot depèn de l'objectiu que et proposis. Si et proposes donar a conèixer allò que has fet a la teva ciutat o al teu país ho podràs fer en la teva pròpia llengua, si no és així, sinó que pretens superar les fronteres lingüístiques, llavors hauràs de triar alguna altra llengua.

La producció de textos científics a la universitat hauria d'estar regulada per criteris que

força si la publicació ha de fer-se o no en català, avui dia la normativa estableix un mínim de continguts en llengua catalana o castellana; jo hi estic d'acord, s'ha de notar que són tesis d'estudiants de la Universitat de Barcelona.

Josep: Estic d'acord amb el que ha dit en Joan; però jo consideraria que el tercer cicle es pot equiparar a la producció en recerca, i, per tant, no em sembla bé que s'hi exigeixin mínims de català o castellà.

Conec casos concrets de persones que ja estan prou atabalades amb l'esforç

investigadora estrangera, concretament tailandesa, que té com a llengua materna el tai i com a segona llengua l'anglès, que és la seva llengua d'ús científic, però la tesi la fa en francès, perquè l'ha de fer obligatòriament en francès, no té opció de fer-la en anglès. Tot això, tanmateix, no ha estat obstacle per atreure la investigadora perquè tenen un programa molt bo. Al principi li parlaven en anglès sense problemes, però la tesi l'ha de fer en francès i el francès, a diferència del català, no és pas una llengua amenaçada. Ho trobo normal que es noti que la investigació la fa a la Universitat de París.

Josep: Llavors, el cas de París el consideres exemplar...

Joan: Jo exposo un cas que il·lustra el que passa en altres llocs que són normals, no com nosaltres que pel que fa a qüestions lingüístiques som anòmals.

Jordi: Si el català no és obligatori en l'àmbit universitari serà difícil que mai hi hagi terminologia en català. Pel que fa a les tesis doctorals s'han de garantir els usos mínims del català, si això no s'intenta quan algú acaba la carrera ja es pot oblidar del català en els usos professionals. No sé si és molt estricte el que dic, però crec que de tot allò que publiquem en anglès també n'hauria d'existir una versió en català o en castellà, per tal de potenciar-ne l'ús.

Josep: Crec que és molt convenient que els textos de divulgació, tant els que s'empren durant la carrera com els que utilitzen els estudiants de doctorat siguin accessibles en català; d'altra banda, també és recomanable que l'estudiant que aprengui anglès tingui recursos accessibles en anglès. És positiu, doncs, que hi hagi en català tots aquests materials de divulgació i de docència, que, d'altra banda, són materials que contribueixen a la creació de certa terminologia en català o a l'adaptació dels termes anglesos.

Pel que fa a la qüestió de si és normal exigir les tesis fetes a la universitat en l'idioma del país, crec que hauríem de fer una estadística per comprovar quina és la mitjana de treballs fets en

català i de treballs fets en altres llengües.

Joan: Jo he posat l'exemple per veure que no som normals lingüísticament.

De quina manera o maneres es podria impulsar la producció científica en català?

Marina: Estaria bé que es fixessin uns percentatges mínims de producció en català, pel que fa a revistes, per exemple, o a altres publicacions. Si més no, des de dins de la mateixa universitat i dels organismes adscrits o els que en depenen, i fins i tot empreses privades haurien de potenciar una mica l'ús del català; haurien d'esdevenir exemples per a la resta d'institucions, entitats o empreses. Se m'acut que una manera molt efectiva d'estimular l'ús del català és mitjançant subvencions.

Josep: El que s'hauria de potenciar, el punt en què realment tots hauríem de fer un esforç important, és la presència de textos d'ús universitari com els d'alta divulgació en català i accessibles als estudiants. Una manera d'aconseguir-ho és establir uns criteris per tal que els textos que es publiquin siguin textos de qualitat, cosa que dóna prestigi a la divulgació redactada en català i, a més, fa que els textos siguin més econòmics. Un bon text ho té més fàcil per difondre's, per això, a part de la necessitat de fomentar el català, ha de fomentar-se també la qualitat. Com dur això a la pràctica ja és una qüestió més complicada.

Joan: Una de les coses que hauríem d'aconseguir —i encara ens queda molt camí— és poder disposar de manuals, llibres de text en català per a qualsevol camp, que subvencioni

l'Estat o la Generalitat, tant és, algú se n'ha de fer càrrec.

Un altre cas seria aquesta 'alta divulgació', que jo vinculo amb un cert nivell de recerca, que també es pot fer en català i per això ja hi ha uns canals establerts. En són un exemple totes les revistes de les filials de l'Institut d'Estudis Catalans on es publiquen treballs d'alta divulgació i alguna comunicació de resultats, en català.

Finalment, pel que fa al nivell més alt de la recerca, estic d'acord que es faci en anglès. Com es pot incentivar la producció científica en català? Entre altres coses, seria convenient que la producció científica en català es tingués en compte en les avaluacions de professorat, ja que molts dels autors d'aquests treballs són investigadors i professors. M'explico: els professors si volem podem sotmetre la nostra productivitat a avaluació cada sis anys al Ministeri d'Educació. Aquesta avaluació premia bàsicament la producció científica d'alt nivell en anglès; si és en castellà ja gairebé no es té en compte, i si és en català no només no es té en compte, sinó que fins i tot no és vista amb bons ulls per part del Ministeri. Per això penso que és prou important aconseguir que això no passi, i que les publicacions d'alt nivell en català també es considerin a l'hora d'avaluar-nos.

Doncs moltes gràcies a tots per haver vingut!

Alfred Verdguer
Estudiant de Farmàcia

Laia Hernández
Estudiant de Filosofia

Jordi Puig
Estudiant de Química

Zona de música

Un que de tonto no en té ni un pèl: Estanislau Verdet

Amb vint-i-cinc anys, en Pau Vallvé ja té un bon currículum: quan tenia tres anys tocava la bateria, quan en tenia sis estudiava música, quan en tenia deu tocava en un grup i amb quinze va treure un disc. Ha estudiat música clàssica, jazz i so. En els seus discos s'ho fa tot ell: canta, ho toca tot i grava i mescla al seu estudi. A més, en dissenya les portades: va començar Belles Arts, i encara pinta i dibuixa còmics. Ha tocat en grups com ara Freak Out, Egon o Oak. Ha treballat com a productor musical i com a professor de bateria, producció, harmonia i percussió. Ha compost també músiques per al MNAC, publicitat, programes infantils de TV3, la sèrie *Porca Misèria* i pel·lícules com la recent *Zulo*. Estanislau Verdet és el seu *alter ego* lletgista, i tot i que acaba de debutar com a cantant amb *Un que de tan tonto és llest i un que de tan llest és tonto* (Global, 2006), ni ell ni el lletgisme no comencen ni s'acaben en aquest disc, i campen feliços per Internet, al bloc *Yamshes en escabetsx* (<http://estanislau-verdet.blogspot.com>), seu del club de fans Llamàntols en Zel (amics del lletgisme). I què és, doncs, el

lletgisme? Un corrent artístic i humorístic basat en la ironia i la crítica. Una passió pel que és lleig o cutre, com a mitjà d'expressió que fa sentir vergonya a qui no hi està familiaritzat. De fet, és un contraesnobisme esnob i un nou elitisme, però sempre amb un punt de paròdia. L'Estanislau diu que el seu disc és un cant al lletgisme, un *divertimento* que no pretén ser original, ni d'autor, ni tenir un estil propi. I, si bé és cert que musicalment canvia molt a cada cançó depenent del tema o del personatge que critica, no ho és pas menys que la seva sensibilitat musical toca la fibra encara que la lletra et faci partir de riure, no tingui cap ni peus o ratllí el ridícul. El lletgisme reivindica el dret a fer cançons de qualsevol fetsa insubstancial, ja que la bellesa sovint s'amaga als llocs més insospitats. L'Estanislau Verdet és fill espiritual de Salvat-Papasseit i del cantautor galàctic Jaume Sisa, que va elevar a la categoria de cançó l'escriptura automàtica i les llistes de paraules. Si a *Qualsevol nit pot sortir el sol* s'enumeraven els personatges d'infantesa de l'altre noi del Poble Sec, l'Estanislau Verdet glossa a *Per fer país insultem en*

català una seixantena de renecs d'una altra època, a l'estil del Capità Haddock —i del traductor de *Tintín* al català, Joaquim Ventalló—, i tot i fer-ho amb una perfecció mètrica i musical que enganxa, al final diu: “Per fer país insultem en català, però no el de fa cent anys, com a (auto)crítica del purisme lingüístic”. Riure's d'un mateix i emocionar alhora és un doble èxit molt difícil d'assolir, i l'Estanislau Verdet se'n surt prou bé. Entreu al seu món i xalareu una estona.

Esteve Farrés

Professor dels Serveis Lingüístics
i crític musical

La pluja no va fer apagar la música

El passat dijous 19 d'octubre vam poder assistir a la Festa Means Party que organitza anualment la Plataforma per la Llengua (www.plataforma-llengua.cat) amb el suport de les universitats catalanes. Enguany ha estat la quarta edició de la festa d'acollida a les persones que vénen a estudiar a casa nostra. Aquesta vegada, la festassa es va celebrar a la plaça Cívica de la Universitat Autònoma de Barcelona. Els espais de les edicions passades van ser el pati de l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona, el recinte de la Ciutadella de la Universitat Pompeu Fabra i el campus de Diagonal Nord,

davant del Palau Reial, a prop de la Facultat d'Econòmiques i de la UPC.

Durant tot el dia hi va haver diverses actuacions, balls de bastons, sardanes i castells, i van participar-hi diversos grups musicals, com ara Rosa Luxemburg, Revolta 21 i Deskarats.

Aquesta jornada festiva va ser el centre d'un seguit d'activitats culturals adreçades als nouvinguts que es van dur a

Què és Tercera Via?

Tercera Via és una associació sense ànim de lucre nascuda com a resposta a la manca de recursos, ajudes, suport i confiança de l'Administració i les empreses del sector musical pels grups que inicien carrera cantant en català. Té com a objectiu promocionar els grups de l'associació, fent-ne publicitat en tots els mitjans de comunicació, concertant-los entrevistes o actuacions, produint actes propis, assessorant els socis en els espectacles o creant fòrums de debat i col·laboració entre els músics. A més, ha creat un gran festival —el fesTOUR— i un circuit de sales propi —el fesSALES—, que contribueixen a regenerar el mercat musical català, potenciant-ne els nous valors amb propostes sòlides i directes impactants, i professionalitzar els grups i els músics de l'associació.

Quins grups en formen part?

Els grups associats a Tercera Via provenen de diversos punts del Principat i mostren un repertori musical molt variat: des del rock de Malaspina o el pop rock de Plou com Mai, fins a la fusió de folk i ska amb influències de rumba, cúmbia, txa-txa-txa, vals i reggae de Vall Folk Ska; sense oblidar el blues i el rock-and-roll de L'Home In-

visible; el pop rock amb color de rumba i pinzellades de jazz, funky, blues i hard rock de Sota Zero; la fusió ska amb pinzellades de rock, funky i rumba de Kayo Malayo; el funk, el pop i el rock de No Badis!, i l'ska barrejat amb un polsim energètic de soul i breus retalls de jazz de Guaita'ls. Per escoltar una mostra de les propostes musicals de cadascun d'aquests grups i estar al dia de quan i on toquen, visiteu www.terceravia.org.

Què és el fesTOUR?

El fesTOUR és el primer festival itinerant de música catalana que pretén dur arreu de Catalunya un espectacle de qualitat en català amb propostes musicals noves, els millors mitjans tècnics i un concepte d'organització innovador, dinàmic i modular. També vol que el jovent, els grups musicals i les entitats culturals de cada localitat on es fa s'hi impliquin i hi participin activament, per convertir-lo no només en un concert, sinó en una proposta que reactivi la música catalana en directe. Per això ofereix un espectacle únic des del punt de vista musical, cultural i participatiu, possible, d'altra banda, gràcies a l'acció de Racó

Català, Rock Català, VilaWeb, el concurs Enganxa't a la Música, Comunitat i Productes de la Terra.

I el fesSALES?

El fesSALES sorgeix amb la finalitat d'iniciar una nova etapa en el panorama musical del país per mitjà de l'obertura de noves vies de col·laboració i comunicació directes entre les sales i els músics. Així, tracta de rendibilitzar la posada en escena dels grups, sense intermediaris; augmentar la publicitat del cicle amb mitjans globals i específics, com l'espai web; evitar les despeses innecessàries en promoció ineficaç; obtenir un disseny orgànic genèric, amb agenda pròpia, entrevistes i llistes de correu massives; promocionar sales noves i consagrades amb nous recursos publicitaris, i obrir la programació a propostes fiables de grups nous en escenaris professionals. En definitiva, pretén canviar les regles del joc i crear un nou corrent musical al Principat que regeneri el mercat amb idees, mitjans i estils nous.

Eva Gomàriz

Estudiant del doctorat en Llenguatge i Variació

ENGANXA'T
desembre-06 25

terme durant tota una setmana cultural que va començar el dia 23 d'octubre i que va perllongar-se fins al dia 27.

De la festa d'enguany, cal destacar-ne la participació dels estudiants estrangers d'universitats com la de Vic i sobretot, per nombre, la de Lleida.

Felicitats als organitzadors i sapiguen que ja esperem la propera!

Pep Cara
Serveis Lingüístics

Zona de lectura

El còmic: un gènere per al segle XXI (II)

Fa poc va arribar a les meves mans *Pyongyang*, l'última història gràfica de Guy Delisle, un animador d'origen canadenc però establert a Montpeller des del 1991. L'obra, que protagonitza el mateix autor, perquè es tracta d'un relat autobiogràfic del seu primer viatge (per motius laborals) a la capital de Corea del Nord, és un dels retrats més realistes que s'han fet d'aquest país en els darrers anys.

Si bé ens arriben força notícies d'aquest país asiàtic, ja sigui a través d'articles de revistes culturals sobre economia, política, història o estudis humanístics, o bé per televisió o també a través de reportatges morbosos sobre temes tan insignificants com ara les extravagàncies del seu president, Kim Jong II, que tant agraden a revistes del cor i a diaris sensacionalistes; el cert és que costa fer-se una idea més o menys realista d'allò que succeeix a Corea del Nord, un país que viu en un hermetisme total a escala mundial després de tancar les fronteres l'any 1953, tot just acabada la famosa guerra de Corea.

En aquest ambient de silenci i de desconeixement, el relat de Guy Delisle ha estat considerat per la crítica com un dels millors documentals d'aquest país del nord-est asiàtic.

La història comença amb l'arribada de l'autor a Corea del Nord. Un cop a l'aeroport, primerament ha de passar per un control de la policia on és interrogat pel llibre que porta a l'equipatge de mà. Casualment, el llibre és ni més ni menys *1984*, de George Orwell. Casualtat o no, aquest llibre dels anys cinquanta, fidel retrat visionari d'allò que havia de passar més endavant —per exemple, en un país com aquest— no és reconegut

per la policia. El llibre d'Orwell, que podríem qualificar com un llibre perillós per a un règim totalitari d'aquest tipus, no es troba, de ben segur, a les biblioteques de Pyongyang, i els seus habitants, tancats com estan a la informació de l'exterior, probablement no en tenen notícia. Així és com Delisle arriba a Corea i a partir d'aquest moment es converteix en l'irònic observador estranger d'un dels últims i més antics règims dictatorials del món.

Delisle ens fa una classe magistral sobre la vida tal com es viu a Corea del Nord, en primera persona i com a observador directe, fent ús d'esquemes, dibuixos de mostra, acudits d'un humor negre escandalós i descripcions meticulosament delineades. Gràcies a aquesta capacitat per fer gràfic allò real, amb un procés iconogràfic envejable, Delisle aconsegueix transmetre'ns l'omnipresent desig de prepotència dels líders autoritaris coreans. Ens descriu tots els rituals pels quals ha de passar un estranger quan arriba al país, com ara el de portar un ram de flors que li dona el seu guia a l'aeroport als peus d'una estàtua de bronze de 22 metres d'alçada de Kim II-sung, pare de Kim Jong II i dictador.

Així mateix, el retrat que fa Delisle del coreà mitjà també és molt bo: la por que tot allò que surti dels seus llavis pugui ser interpretat; el respecte per la omnipresència del dictador o del partit; el conformisme vulgar d'aquell que creu en la mentida perquè cap veritat no arriba a traspasar, qui sap si per por o perquè, i un munt de coses més.

És aquest, doncs, un llibre d'histories, però alhora és també un documental extraordinari sobre Corea del Nord,

conduït per un director d'animació de visita als estudis que col·laboren amb la seva companyia, i que ens mostra una realitat caracteritzada per l'absència total de sentit comú.

Què en traiem de tot això, però? D'una banda, l'apropament a la realitat de Corea del Nord, de la qual aquest còmic n'esdevé un dels documentals més realistes. D'altra banda, la confirmació que aquest format dinàmic i àgil s'està convertint en tot un gènere literari propi del segle XXI.

De moment, us comentem algunes de les novetats del 2005 i del 2006 que no us podeu perdre.

Pascin de Joann Sfar

Julius Pincas, més conegut en els cercles artístics com a Pascin, fou un dels membres de l'Escola de París, un moviment que agrupava els artistes estrangers que havien arribat a la capital gal·la ansiosos de llibertat i de reconeixement. Sfar ens proposa amb *Pascin*, a través de diversos episodis de la vida del pintor, un retrat d'època del París dels anys vint i trenta, de la ciutat bohèmia sovint associada als relats de Hemingway; un seguit de relats on entren i surten noms com ara Soutine, Chagall o Kokoschka, que deixen de ser noms abstractes i esdevenen personatges depriments, reals i propers.

Lupus de Frederik Peeters

Aquest volum de *Lupus* és la segona part d'un projecte inicial de quatre entregues. Amb *Lupus*, Frederik Peeters, el reconegut autor del famós i premiat *Pilules bleues*, ens proposa una nova història d'amor; en aquest cas,

però, en un nou ambient fictici en què els planetes estranys, pintorescos o estrambòtics se succeeixen l'un rere l'altre al llarg d'un viatge que comença sent d'amistat i de descobriment de les drogues, en aquest cas sintètiques i noves, i que, a poc a poc, es converteix progressivament en un profund viatge amorós pels inextricables camins de la vida. Amb aquesta segona entrega, Peeters deixa clar que, ara per ara, és un dels narradors i dibuixants del gènere més consolidats i amb més domini del temps narratiu.

***Pollo con ciruelas* de Marjane Satrapi**

Si a *Persépolis* l'autora Marjane Satrapi feia un retrat de la caiguda del xa de

Pèrsia i la consegüent revolució islàmica en què li va tocar créixer; ara, en el seu últim treball ens proposa —i es proposa— una història totalment diferent. *Pollo con ciruelas* (premi al millor àlbum del Saló d'Angoulême 2005) és, sobretot, una meravellosa i tràgica història d'amor. L'entranyable protagonista és, en aquest cas, Nasser Ali, un músic de tar iranià que decideix morir en el moment que la seva esposa trenca, enmig d'una discussió, el seu estimat instrument. Si bé és un còmic plenament europeu, les influències orientals de la infantesa de l'autora doten la trama d'un component exòtic on la màgia de la ficció actua amb total desimboltura dins la crua i bellíssima història.

***Jimmy Corrigan* de Chris Ware**

La recent edició espanyola de *Jimmy Corrigan: the smartest kid on earth*, ha suposat per a molts lectors el primer contacte amb el talent de Chris Ware. Es tracta d'un llibre que recopila una sèrie de còmics que Ware va publicar entre el 1993 i el 2002, i que presenta una mescla de fonts tan dispars com ara els catàlegs de compres per correu del 1900, el grafit, el cartellisme soviètic o els còmics de Herriman. Es tracta d'una història commovedora, la de Jimmy Corrigan, que no deixa indiferent —i entenem que a gust— cap dels lectors que decideixen apropar-s'hi.

Gabriel Martí

Estudiant de Filologia Catalana

El sofà literari

'Cireres'

I Premi Sebastià Alzamora de poesia

En aquest número de l'ENXARXA'T el sofà literari el destinem a la publicació del guanyador del primer premi de poesia, dedicat en aquesta primera edició a Sebastià Alzamora. Volem mencionar els finalistes d'aquest premi, el qual es va lliurar en el marc de la Primavera de la Llengua 2006:

Entre el fum o la boira, de Jordi Vallès Ortega (2n premi)

Cabòries, renecs i algun poema d'amor, de Llorenç Andreu Barrachina (3r premi)

A prop teu, de Jordi Marí Tur

Aude Granada, d'Alfred Verdaguer Lorenzo

Boja?, d'Enric Miravittlas Pous

I no és l'única, de Josep Barba i Ferrer

Infinít i etern, de Marta Gilaberte Basset i

Aram López Palahí

Sintàcticament correcte, de Cristina Balaguer Escriche.

La guanyadora va ser Laura Casal i Valls, per l'obra *Cireres*. El premi va consistir en un viatge a París per assistir a la final de la Champions League, entre el FC Barcelona i l'Arsenal, el 17 de maig de 2006.

Darrere aquesta cortina de sal, descobreixo el que em torbava,
Darrere la inòpia de la teva vida
De la meva son

Ara, lluny de les ombres d'aquell estiu, del desig del canyamel,

lluny del diluvi groc dels sentiments malaltissos,
de les estones de plorar, d'escopir llàgrimes fades, esparses, de pell
espàtica, hialines.

Descobreixo que, més enllà de la veu que creia sentir, hi ha un camp de
cirerers. Grosses com gegants
o molins de vent que lluiten contra els cent soldats del general de la
crònica del diari de demà,

pàgines d'embolcall de castanya calenta
freda si esperes

cireres de la mida d'aquella nota musical,

d'aquell temps tan llarg

tan blanc

tan pur

tan tu

i vençuda pel desig de l'aigua que gelosament guarden
a l'interior del cor de fusta

desfaig el farcell de les meves paraules

La dent cau a trossos, empolegant el ciri que il·lumina l'escena macabra
s'ha tacat la camisa

i clama

La morfinòmana roman al llit, amb la bellesa patètica d'un ciri empolegat.

Laura Casal

Estudiant d'Història de l'Art

Zona de cinema

Salvador Puig Antich

Al començament dels anys setanta, el Movimiento Ibérico de Liberación (MIL), format per joves espanyols i francesos, esdevé el punt de mira de la policia a causa dels robatoris a bancs comesos per aquests joves. Entre els membres del MIL, hi havia Salvador Puig Antich. La finalitat dels robatoris era donar suport als sectors del moviment obrer i lluitar contra la dictadura.

Al principi, els MIL se'n surten amb força èxit en les seves actuacions contra el règim, i experimenten una sensació d'invulnerabilitat, però aquesta sensació acaba bruscamment quan el setembre de 1973 efectius de la Brigada Política Social els paren una trampa. En el transcurs de la detenció té lloc un tiroteig confús en què resulta mort un inspector de policia. Salvador també en resultarà greument ferit i després d'haver estat a l'hospital serà ingressat a la presó Model de Barcelona.

A partir d'aquest moment comença la lluita dels seus advocats i de les seves germanes per defensar el jove activista. Però el 20 de desembre de 1973 es produeix un atemptat d'ETA contra el govern franquista, l'almirall Carrero Blanco és assassinat amb un cotxe bomba, i Salvador Puig Antich esdevindrà la víctima del règim.

La pel·lícula està basada en el llibre *Compte enrere. La història de Salvador Puig Antich*, escrit per Francesc Escribano, que explica els fets que van menar a l'execució de Puig Antich.

Tant el llibre com la pel·lícula han rebut fortes crítiques per part dels antics membres del MIL i companys de militància de Salvador, que afirmen que el personatge de Puig Antich és comple-

tament buit de contingut polític. Tot i això, el que més indignació ha causat és l'escena del personatge del carceller Jesús Irurre durant l'estada de Salvador a la presó. Irurre és presentat com un confident i, fins i tot, com un amic, quan la realitat d'aquest carceller era completament oposada al que mostra la pel·lícula. Segons Txema Bofill, en realitat, aquest personatge va destacar per protagonitzar episodis de violència contra els presos polítics fins al mateix dia de la mort de Franco.

D'altra banda, però, els crítics de cinema resten importància al fet que la pel·lícula no reflecteixi amb exactitud la història, i es desmarqui de la política. Així, Omar Khan (de *Cinemanía*) diu: "El peligro indudable de un proyecto como éste estaba en caer en el panfleto, pero Huerga lo evita, distanciándose en los aspectos políticos sin evadirlos, y profundizando en los aspectos humanos sin manipularlos."

En aquest mateix sentit, el director Manuel Huerga comenta: "*Salvador* no es un documental. Es una película. No nos interesaba hacer un tocho de adoctrinamiento político. Es decir, que no hace falta estar preparado para ver la película."

En definitiva, *Salvador* és una pel·lícula que, tot i que no ho pretén, provoca el debat. La seva intenció primordial és colpejar la consciència, emmudir el públic, commocionar-lo i dur-lo a l'extrem de l'empatia emocional. Però, com es pot comprovar segons les opinions oposades —i respectuoses— que la pel·lícula suscita, aquesta estructura paroxística no n'escota el contingut. I, com de vegades passa, les limitacions sorgeixen de manera interessant dels mèrits, perquè són dilemes sobre la representació del nostre temps, i sobre els seus límits.

Mercè César
Estudiant de Dret

Zona mediàtica

“A estones lliures: les ràdios lliures”*

En aquesta secció, hem parlat fins ara de “l'altra premsa escrita”, de “la contrainformació a Internet”, i hem presentat *Directa*, una publicació que des del mes d'abril d'enguany s'edita setmanalment. És a dir, hem parlat dels mitjans lliures, populars, autogestionats i independents en l'històric paper i en la moderna xarxa d'Internet. Avui toquem un altre clàssic de la comunicació lliure al nostre país, la que es fa a través de les ones hertzianes; ens referim a les ràdios lliures.

Habitualment, la contrainformació i la comunicació independent s'han relacionat molt amb el món de la ràdio. A casa nostra, des de final dels anys setanta aquest tipus de comunicació s'ha articulat a través de les anomenades *ràdios lliures*, molt sovint vinculades a moviments i corrents llibertaris. La primera ràdio lliure que va aparèixer a casa nostra va ser Ràdio Maduixa (www.radiomaduixa.com), de Granollers, l'any 1977, durant l'anomenada *transició*. El 1979 va començar a emetre a Barcelona Ona Lliure des de l'Ateneu Llibertari del Poble Sec. La Policia Nacional va tancar aquesta emissora diverses vegades. Ja a la dècada dels vuitanta apareixen Contraradio, a Barcelona; La Campana de Gràcia, a la vila de Gràcia, i Boira Lliure, a Vic. L'any 1981 es va estrenar Ràdio Pica (www.radiopica.org), un vell projecte que encara es manté viu malgrat les dificultats i traves que ha tingut al llarg de la seva història, com ara l'any 1987 en què els Mossos d'Esquadra van tancar la ràdio i van requisar-ne els equips sota l'acusació d'interferir les comunicacions de l'aeroport del Prat.

Finalment, però, es va demostrar que les interferències les causava Radio Nacional de España, Radio 3. Ràdio Pica no va tornar a emetre fins a l'any 1991, quatre anys després de ser tancada. Paral·lelament, el mateix any 1987, va aparèixer a Nou Barris una altra de les ràdios històriques de casa nostra, Radio Bronka (www.radiobronka.info). També l'any 1991, en què Pica tornava a emetre, va començar a emetre a Barcelona Ràdio Contrabanda (www.contrabanda.org/contrabanda). Al País Valencià cal destacar les emissions de Ràdio Klara (www.radioklara.org).

Malgrat que el català ha estat present a les ràdios lliures des de 1977, l'ús que se n'ha fet ha estat sempre irregular. La lliure expressió ha comportat que, en general, l'ús de la llengua depengui de l'elecció personal, de manera que els programes s'emeten en català, en castellà i en totes dues llengües. Així doncs, la llengua catalana ha estat present en aquests mitjans tant a Ràdio Maduixa, com a Boira Lliure, Ona Lliure i a les ràdios que continuen actives avui, com ara Pica, Contrabanda, Bronka o Klara. En aquest sentit, Ràdio Contrabanda, en els seus estatuts, defineix una política lingüística més clara que estableix el català com l'idioma vehicular d'aquest mitjà. Ràdio Trama (www.radiotrama.net), de Sabadell, emet en període de proves per Internet i també en català, tal com ho fa Ràdio Barraka (www.kasalpopular.net), de Terrassa, Ràdio 90 (www.r90.org), de la Garrotxa, o Ràdio Mistelera (www.lamistelera.org), de la Xara-Dènia (Alacant). A Palma, fins a l'any 2000, va funcionar Ràdio

Activitat, amb diversos programes en català, de la qual s'ha editat el llibre de Jordi López *Crònica sentimental de Ràdio Activitat*. [Palma: Associació Cultural

Índex i Edicions El Moixet Demagog, 2005]. Recentment ha començat a emetre Radioactiva (radioactiva.blogspot.com), des d'Alcoi.

Pel que fa als programes actuals en català de les ràdios lliures, cal fer esment de *La Memòria Silenciada* —sobre el moviment obrer, a càrrec de l'Ateneu Enciclopèdic Popular—, *Assemblea de Majares* —magazín alternatiu i cultural— i *Letal Age* —una tertúlia de temes d'actualitat— a Ràdio Contrabanda (91.4). Pel que fa a Ràdio Bronka (104.5), destaquem *Judici a la Justícia* —un programa que denuncia abusos de poder, a càrrec de Francesc Arnau, pioner en l'ús del català a l'Administració de justícia, motiu pel qual ha estat sancionat en diverses ocasions— i *Salut i Revolució* —un programa d'història—. De Ràdio Pica (96.6), cal esmentar *Màxim Clatellot* —que tracta de l'actualitat del món del punk— i també *Relats, Textos, Cròniques*. A Ràdio Klara (104.4), de València: *Lliure Directe* —un magazín informatiu matinal—, *La Descoberta, Acció Directa* —de temàtica laboral—, *Dones Lliures* i *Dilluns Tempestuós*.

Finalment, hem de dir que moltes d'aquestes ràdios es poden escoltar també des del seu web.

Pep Cara
Serveis Lingüístics

*D'una cançó del grup A Morte do Pobo.

El Firefox 2.0: la nova generació

El llançament del Firefox 2.0 ha tornat a revolucionar la xarxa i la comunitat d'usuaris. Per celebrar-ho, la Fundació Mozilla ha promogut les més de 300 festes que s'han fet el darrer cap de setmana d'octubre arreu del món. Al costat de les grans capitals europees, la cita de Barcelona, organitzada per Softcatalà i patrocinada per VilaWeb, Mozilla Europa i Racó Català, ha aplegat incondicionals del navegador, simpatitzants del programari lliure i defensors de l'ús del català en les noves tecnologies.

Des que el Firefox es va fer públic per primera vegada el novembre del 2004, ha anat guanyant adeptes i s'ha acabat convertint en el rival directe de l'Internet Explorer. En menys de dos anys, milions d'usuaris ja han redescobert el web. Amb aquesta segona versió, feta pública una setmana després que sortís la setena de l'Explorer, s'espera que el nombre d'usuaris del Firefox augmenti —de fet, s'han superat els dos milions de baixades en 24 hores. S'obre, doncs, un nou episodi d'una guerra, la dels navegadors, que no sembla tenir final.

El Firefox sorgeix del projecte de programari lliure Mozilla.org, una iniciativa mundial, sense afany de lucre i de codi obert en què participen milers de voluntaris. L'objectiu del projecte no és altre que preservar la llibertat d'elecció, garantir la innovació a Internet i respectar els estàndards oberts. Tot això fa que el Firefox hagi esdevingut el

producte estrella de Mozilla: lliure, gratuït, compatible amb la majoria de sistemes operatius i traduït a més de 35 llengües, entre d'altres el català.

De fet, la traducció catalana de programari que lidera Softcatalà es va estrenar l'any 1998 amb el Netscape Communicator —a partir del qual sorgeix el Mozilla i després, el Firefox. En aquell moment, la versió catalana del Netscape (El Navegador) va tenir una gran significació, ja que era el primer programa en català de gran difusió: al cap d'una setmana de publicar-se, Softcatalà tenia més de 1.500 baixades i 300 visites diàries. Per això, el Firefox ha heretat el llegat del símbol del programari en català.

Les claus de l'èxit d'aquest navegador poden resumir-se en tres: una interfície senzilla i propera a l'usuari, la possibilitat d'ampliar-ne la funcionalitat gràcies a extensions fetes per terceres parts, i una política de promoció sense precedents en el món del programari lliure. Respecte de la versió anterior, cal destacar les novetats següents del Firefox 2.0:

Nova interfície. S'ha actualitzat la interfície per millorar-ne la usabilitat, és a dir, per augmentar la llegibilitat dels textos, la rapidesa de la baixada d'informació, la manejabilitat i la capacitat de satisfer les necessitats de l'usuari.

Encara més protecció. I, en especial, contra un dels mètodes de frau més estesos a la xarxa: la pesca electrònica, que consisteix a suplantar la identitat dels usuaris. El Firefox ens avisa quan una pàgina és sospitosa.

Cerques més potents. S'ha millorat la gestió dels motors de cerca integrats: és més fàcil afegir-ne de nous i els cercadors més populars (com ara Google o Yahoo!) suggereixen termes de cerca.

Més navegació amb pestanyes. La navegació amb pestanyes, tan preuada pels usuaris del Firefox, és més àgil: podem recuperar les pestanyes que hàgim tancat involuntàriament i disposem d'elements de navegació nous.

Restauració de sessions. Si l'ordinador s'apaga, el sistema operatiu es penja o el Firefox es tanca inesperadament, podem tornar allà on érem i recuperar la sessió de navegació anterior.

Millora de la gestió dels canals. Els canals d'informació han canviat la manera de consultar el web i el Firefox ho ha potenciat. La nova versió permet altres possibilitats de subscripció i d'accés a aquesta informació.

Correcció ortogràfica integrada. Disposem d'un verificador ortogràfic en línia que s'activa quan emplenem un formulari electrònic.

A part d'aquestes característiques noves, s'han millorat aspectes importants d'accessibilitat i, per descomptat, s'han conservat les opcions de blocatge de finestres emergents, d'actualització remota o de supressió amb un sol clic de les dades privades que hàgim introduït.

Baixeu-vos la nova versió del Firefox des de www.firefox.cat i tasteu-la. Navegareu més ràpid, us sentireu més segurs, veureu el web amb uns altres ulls.

**Toni Hermoso
i Anna Grau**
Membres de Softcatalà

Enllaços

<http://www.softcatala.org>
<http://www.firefox.cat>
<http://festa.firefox.cat>
<http://www.mozilla-europe.org>

Les guies de conversa universitària

La col·lecció de guies de conversa universitària, en una doble edició en paper i en línia, s'adreça als estudiants de fora de l'àrea de parla catalana que s'incorporen anualment a la UB, però també als estudiants catalans que participen en programes d'intercanvi internacional. Tant els uns com els altres reben aquestes publicacions a l'oficina de Relacions Internacionals del centre on estan matriculats. Les altres persones que hi estiguin interessades els poden adquirir a Publicacions i Edicions de la UB.

Els Serveis Lingüístics de la Universitat van començar a treballar en aquesta iniciativa l'any 1996 i, des de llavors, any rere any, s'hi han anat afegint llengües, fins a arribar a la guia amazic-català,¹ que s'acaba d'editar en el moment de sortir aquest número de l'ENXARXA'T.

La col·lecció en paper conté les llengües següents: alemany, amazic, anglès, àrab, castellà, francès, italià, neerlandès, polonès i portuguès. Estan en procés d'elaboració les del rus i del xinès.

Pel que fa a les llengües de la versió en línia, hi ha disponibles les següents: alemany, anglès, àrab, castellà, francès, italià, japonès i portuguès. El proper gener de 2007 s'hi incorporarà la guia de consulta simultània en cinc llengües de l'Estat: català-castellà, aranès-gallec i basc.

Per a més informació, visiteu <http://intercat.cesca.es/guia>.

1. L'amazic o berber és la llengua materna de gairebé 25 milions de persones. Les comunitats lingüístiques que parlen l'amazic es troben en diverses regions del nord d'Àfrica.

Al Marroc, al voltant del 40 % de la població el té com a llengua materna. Algèria és el segon Estat magribí amb una presència demogràfica més elevada de poblacions amazigòfones: aproximadament un 25 % o un 30% dels seus habitants el tenen com a llengua materna.

Dos terços dels immigrants marroquins i algerians que viuen a Catalunya tenen l'amazic com a primera llengua.

Quatre paraules amb...

TOMÀS MOLINA

En aquest nou número hem volgut conèixer més de prop la realitat d'en Tomàs Molina, aprofitant que en l'actualitat a més a més de fer d'home del temps a TV3, compagina aquesta feina amb la tasca docent a la UB. Ha retornat a la nostra Universitat, on es va llicenciar, per impartir-hi classes de pronòstic meteorològic al màster en Meteorologia de la Facultat de Física. Hem quedat amb ell al bar de la Facultat per enraonar una estona...

Segons tenim entès, la primera vocació que vas tenir va ser fer de mestre, com portes, avui dia, la docència a la UB? És un retorn a aquesta vocació primerenca?

A mi m'agrada ser mestre, de tota la vida he tingut aquesta vocació, quan de petit em preguntaven què volia ser de gran, jo sempre responia: "mestre". M'agrada perquè quan ensenyes, aprens més coses; quan has d'ensenyar alguna cosa l'has d'aprendre bé, perquè si no, no pots transmetre-la. A més a més, també hi ha el contacte amb la gent jove... Vulguis o no, quan treballes en un mitjà de comunicació es perd molt el contacte amb la realitat. El món dels periodistes i dels mitjans de comunicació és un món molt especial, molt tancat en ell mateix, on es té accés a molta informació i on arribes a copsar una visió de la societat diferent. D'altra banda, acabes professionalitzant molt la relació amb la gent i els dones el que creus que volen. En definitiva, és un món una mica diferent i per això m'agrada, sempre que puc, tenir contacte amb la realitat de fora; i crec que la Facultat em dona aquesta oportunitat.

Entrant una mica en la teva tasca d'home del temps... Creus que a TV3 la manera de presentar i fer "El Temps" té un estil propi, diferenciat d'altres televisions nacionals o estrangeres?

Sí, nosaltres tenim un estil propi que, a més a més, s'ha anant exportant. Has de pensar que el 70 % dels homes i les dones del temps de les televisions espanyoles

són de la nostra escola. Són gent que d'una manera o altra ha passat per Televisió de Catalunya i, en la major part dels casos, són catalans o han estat estudiant aquí.

A més a més, en la manera de fer-ho, nosaltres hem tingut èxit. Això vol dir que tenim audiència, que tenim publicitat i que a la gent li agrada com ho fem. Nosaltres fem una *météo* de cinc minuts, que ben poques televisions fan, hi introduïm divulgació, expliquem els perquè, informem sobre el temps passat (el temps que ha fet), que és una cosa que, en general, als directors dels informatius no els agrada...

Fixa't que jo, per exemple, sóc el president dels homes del temps de tot el món i no és per mi que ho sóc, sinó per la manera com Televisió de Catalunya ha impulsat la meteorologia... Vull dir que TV3 té una presència internacional que no li correspondria si tenim en compte la seva dimensió.

L'espectador català té una cultura meteorològica? O, si més no, té un interès especial pel clima?

Jo crec que sí, i a més a més, molt diferenciada de la resta d'Espanya; a l'Estat no hi ha hagut una història activa de meteorologia i a Catalunya sí; a Catalunya en tenim des de fa molt de temps, des del 1800 i escaig hi ha activitat meteorològica organitzada, governamental i no governamental.

Al llarg de la història hi ha hagut molta activitat meteorològica..., des de la Mancomunitat, i abans i tot, hi va haver una tradició molt ferma, i això s'ha reflectit en els mitjans de comunicació. A la televisió, vam tenir el segon receptor de satèl·lit meteorològic d'Espanya, el primer radar meteorològic en una televisió europea, etc.

La societat catalana està acostumada a un nivell alt, dins el panorama europeu i nord-americà, d'informació meteorolò-

gica, amb xarxes meteorològiques molt atapeïdes..., vull dir que, si plou, sabem on i quan..., mentre que en altres llocs d'Espanya tenen una xarxa escassa, el radar no és de domini públic..., és diferent.

Com és la interacció entre els espectadors i el programa, per exemple, a través de correu electrònic? Com la valores?

Tenim una relació espectacular amb els espectadors. Nosaltres podem comprovar que el radar funciona a través dels espectadors que ens truquen... Avui mateix, plouia i ho he sabut abans per la gent que trucava o enviava correus electrònics que no pas pel radar. O el cas dels terratrèmols, quan n'hi ha un, en el mateix moment que està passant, algú ja ens està trucant, aleshores nosaltres contactem amb el Servei Geològic i ho confirmem. De vegades ens n'assabentem abans nosaltres que el mateix Servei Geològic, gràcies als espectadors. És sorprenent i prova d'això és la gran quantitat de correus electrònics que rebem... A més, la gent ens envia moltes fotografies.

Com penses que pot afectar el canvi climàtic planetari que estem patint als Països Catalans?

Hi haurà un problema amb l'aigua, que esdevindrà un problema polític. Ens faltará aigua a nosaltres, els catalans, però en el territori de la península Ibèrica serem dels que més aigua tindrem, i això generarà conflictes en un futur pròxim. Avui dia, ja ningú no nega el canvi climàtic i ens hi haurem d'enfrontar durant la nostra vida, en la teva i en la meua, no estem parlant del segle que ve. Per tant, aquest problema s'haurà de gestionar, i aquesta gestió originarà friccions entre països i entre pobles. El Pla Hidrològic Nacional s'haurà d'afrontar a curt o llarg termini a Catalunya, però també a Espanya i a tot Europa.

Boi Sagarra

Estudiant de Biologia